

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Tomáš Švéda

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce
Příprava a pokus trestného činu

Plzeň 2012

Tomáš Švéda

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

PŘÍPRAVA A POKUS TRESTNÉHO ČINU

Zpracoval: Tomáš Švéda

Studijní program: Právo a právní věda

Obor: Právo

Vedoucí práce: Mgr. Petr Škvain

Pracoviště: Katedra trestního práva

V Plzni 2012

Prohlašuji,

že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a uvádím všechny prameny, které jsem použil.

V Plzni dne 15. března 2012

Děkuji

tímto Mgr. Petru Škvainovi za jeho vstřícný přístup, ochotu a rady při konzultacích, které byly neocenitelné pro zpracování mé diplomové práce.

Obsah

Obsah.....	7
1) Úvod.....	9
2) Pojem a znaky trestného činu	11
2.1) Pojem trestného činu.....	11
2.2) Znaky trestného činu:.....	13
2.2.1) Zásada subsidiarity trestní represe.....	14
2.2.2) Zásada oportunity	18
3) Vývojová stádia trestného činu	20
3.1) Pojem vývojových stádií trestného činu	20
3.2) Třídění vývojových stádií trestného činu	20
3a) Příprava trestného činu.....	24
3a.1) Pojem přípravy trestného činu	24
3a.2) Vyloučení přípravy.....	26
3a.3) Nezpůsobilá příprava	27
3a.4) Jednotlivé formy přípravy.....	27
3a.5) Trestání přípravy:	31
3b) Pokus trestného činu	35
3b.1) Pojem pokusu trestného činu	35
3b.2) Vyloučení pokusu	38
3b.2.1) Právě omisivní delikty	39
3b.2.2) Verbální trestné činy.....	39
3b.2.3) Nedbalostní trestné činy.....	40
3b.2.4) Ohrožovací trestné činy	40
3b.2.5) Předčasně dokonané trestné činy	41
3b.2.6) Trestné činy s širokým vymezením skutkové podstaty	41

3b.3) Nezpůsobilý pokus.....	42
3b.3.1) Pokus na nezpůsobilém předmětu útoku	44
3b.3.2) Pokus nezpůsobilými prostředky	45
3b.3.3) Pokus nezpůsobilým subjektem.....	45
3b.4) Trestání nezpůsobilého pokusu.....	47
3b.5) Trestání pokusu	48
4) Zánik trestnosti přípravy a pokusu trestného činu	51
4.1) Pojem zániku trestnosti přípravy a pokusu trestného činu	51
4.2) Upuštění od dalšího jednání.....	52
4.3) Odstranění nebezpečí	54
4.3.1) Pokus neukončený	55
4.3.2) Pokus ukončený	55
4.4) Učinění oznámení	56
4.5) Zánik trestní odpovědnosti za účasti více osob	57
4.6) Kvalifikovaný pokus, kvalifikovaná příprava	60
5) Příprava a pokus trestného činu v Anglii a Walesu.....	62
5.1) Obecná úprava přípravy a pokusu trestného činu.....	62
5.2) Jednotlivé formy přípravy a pokusu trestného činu.....	63
5.2.1) Incitement (podněcování):	63
5.2.2) Conspiracy (spolčení):	64
5.2.3) Attempt of a crime (pokus trestného činu):	65
6) Závěr a úvahy de lege ferenda	68
7) Summary	70

1) ÚVOD

Téma mé diplomové práce nese název příprava a pokus trestného činu. Jedná se o proces, při kterém jednání pachatele prochází určitými vývojovými stádii (jsou jimi příprava, pokus, dokonání trestného činu), má práce se však zabývá pouze přípravou a pokusem. Rozdělení na jednotlivá stadia určitým způsobem mapuje časovou posloupnost pachatelova jednání od „pouhé“ myšlenky trestný čin spáchat, přes její projev navenek, až k dokončení. Časové rozmezí může být od původní myšlenky až po dokončení pouze okamžikem, ale také dobou podstatně delší. Příprava a pokus trestného činu jsou jednání, která většinou nenaplnují skutkovou podstatu trestného činu, a přesto jsou pachatelé trestně odpovědní jako kdyby již trestný čin spáchali.

Samotná příprava i pokus jsou zajímavé z hlediska rozlišování daného jednání. Je nutno vyřešit otázku, co je vlastně příprava, co už je stádium pokusu, jaké jsou mezi nimi hranice, které jednání se dá považovat za beztrestné, které už lze trestat a jakým způsobem. A na všechny tyto otázky existuje různá teorie i praxe.

Svou diplomovou práci jsem rozdělil do čtyř kapitol. V první z nich se zabývám samotným trestným činem, jeho vymezením v zákoně, charakteristikou a jeho znaky. Jelikož vycházím z „nového“ trestního zákoníku, který nabyl účinnosti v lednu roku 2010, zabývám se taktéž důležitou zásadou subsidiarity trestní represe trestním zákoníkem zavedenou.

Druhá kapitola zpočátku popisuje jednotlivá vývojová stadia trestného činu. Poté je rozdělena na dvě části, přičemž v každé se zabývám specifickým vývojovým stádiem. První část je zaměřena na stádium přípravy, kde je rozebrána její legislativní úprava, případy vyloučení přípravy, její nezpůsobilost. Dále popisují jednotlivé formy přípravného jednání, a nakonec i způsob, kterým se řídí její trestání. Druhá část se zaměřuje na následující stádium, tj. pokus trestného činu. I zde rozebírám jeho legislativní úpravu, detailněji se v tomto případě zabývám jednotlivými případy vyloučení pokusu a jeho druhy. Následují možnosti nezpůsobilého pokusu a jeho jednotlivé formy, poté způsob, kterým se řídí trestání nezpůsobilého pokusu, a nakonec způsob trestání pokusu samotného (způsobilého).

Obsahem třetí kapitoly je zánik trestnosti přípravy a pokusu trestného činu. Rozebírám tu jednotlivé podmínky, které musí být pro zánik trestnosti splněny. Též se

zde zabývám otázkou zániku trestnosti v případě účasti více osob a problematikou kvalifikovaného pokusu a kvalifikované přípravy.

Ve čtvrté kapitole vysvětluji pojetí přípravy a pokusu v úpravě zahraniční, konkrétně v úpravě Anglie a Walesu. V úvodu vysvětluji systém jejich trestního práva a jejich pojetí přípravy a pokusu, které posléze detailněji rozebírám.

2) POJEM A ZNAKY TRESTNÉHO ČINU

2.1) Pojem trestného činu

Dle českého trestního práva je základem trestní odpovědnosti spáchání trestného činu, v případě mladistvích se nejedná o trestný čin, nýbrž o provinění.¹ Podle § 12 odst. 1 trestního zákoníku² „Jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.“ Legální definici³ trestného činu nalezneme v § 13 odst. 1 trestního zákoníku. V případě mladistvích je legální definice uvedena v ustanovení § 6 odst. 1 a 2 zákona.⁴ Podle zmíněné legální definice je tedy pro spáchání trestného činu nutné splnit dvě obligatorní podmínky současně, a těmi jsou:

- a) **protiprávnost**
- b) **znaky uvedené v takovém zákoně**

V případě mladistvích je třeba splnit stejné podmínky, jde zde pouze o odlišné označení trestného činu spáchaného mladistvím.

a) protiprávnost:

„znamená, že jednání pachatele je v rozporu s právem, že pachatel porušuje nebo neplní právní povinnost stanovenou v zákoně. Protiprávnost je třeba posuzovat z pohledu celého právního řádu, neboť trestným činem může být pouze jednání právním řádem zakázané a nedovolené. Požadavek protiprávnosti jako nutné podmínky trestnosti činu vyplývá z čl. 2 odst. 4 Ústavy⁵, podle něhož „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“, resp. z obsahově totožného čl. 2 odst. 3 Listiny práv a svobod⁶, podle něhož „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“

---

¹ § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

² Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

³ Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně.

⁴ Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky.

⁶ Usnesení č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

„Přímý právní základ zákazů, povinností či vynucených jednání, musí být obsažen v zákoně, který může určité jednání zakázat, anebo určité jednání uložit.“⁷

Protiprávnost bývá v některých případech v trestním zákoníku přímo výslovně zákonodárcem vyjádřena u jednotlivých skutkových podstat, a to slovy:

- neoprávněně (např. v § 251 odst. 1 o neoprávněném podnikání),
- bez povolení (např. v § 279 odst. 1, 3 o nedovoleném ozbrojování),
- nedovoleně (např. v § 340 odst. 1 o organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice – „organizuje nedovolené překročení“),
- v rozporu s jiným právním předpisem (např. v § 164 odst. 1, 2 o neoprávněném odebrání tkání a orgánů),
- porušení zákona nebo jiného právního předpisu (např. v § 293 odst. 1 o poškození a ohrožení životního prostředí – „poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek“),
- porušení zákazů stanovených zákonem nebo jiným právním předpisem (např. v § 247 o porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství – „poruší zákazy, které jsou stanoveny devizovým zákonem“),
- jinak než způsobem přípustným podle zákona (např. v § 160 odst. 1 o nedovoleném přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy – „...o umělém přerušení těhotenství“),
- splnění zákonné povinnosti (např. v § 254 odst. 1 o zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění – „ač je k tomu podle zákona povinen“),
- aniž jsou splněny podmínky stanovené zákonem (např. v § 249 odst. 1 o neoprávněném vydání cenného papíru „...pro jeho vydání“),
- v rozporu se zásadami a pravidly (např. v § 226 odst. 1, 2 o pletichách v insolvenčním řízení – „...insolvenčního řízení“) apod.⁸

---

⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 23.

⁸ Šámal, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 114.

b) znaky uvedené v takovém zákoně:

jsou takzvané formální znaky trestného činu (viz formální pojetí trestného činu dle legální definice § 13 odst. 1 trestního zákoníku), jde zejména o typové znaky.

2.2) Znaky trestného činu:

Nový trestní zákoník přijal taktéž nové pojetí trestného činu, proto je třeba rozlišovat formální znaky trestného činu (formální stránka):

- a) protiprávnost** (viz výše),
- b) znaky skutkové podstaty trestného činu (typové znaky)** – objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka,
- c) obecné znaky trestného činu** – jsou jimi věk (§ 25 trestního zákoníku) a přičetnost (§ 26 trestního zákoníku) – tyto podmínky jsou pro všechny trestné činy shodné, trestného činu se může dopustit pouze osoba odpovědná, tj. osoba, která již dovršila věk 15ti let a je přičetná. U mladistvých se jedná o rozumovou a mravní vyspělost.

Pojetí trestného činu podle § 13 odst. 1 trestního zákoníku je doplněno a omezeno dvěma korektivy rozsahu trestního bezpráví, jimiž jsou hmotněprávní korektiv (zásada subsidiarity) a procesněprávní korektiv (zásada oportunity):

- i) hmotněprávní korektiv** – tzv. zásada subsidiarity trestní represe vyjádřena ustanovením § 12 odst. 2 trestního zákoníku („Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“),
- ii) procesněprávní korektiv** – tzv. zásada oportunity vyjádřena možností státního zástupce odložit věc z důvodu neúčelnosti (ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu)⁹ nebo také ze stejného důvodu může

---

⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

státní zástupce odložit věc před zahájením trestního stíhání podle ustanovení § 159a odst. 4 trestního řádu).¹⁰

Toto pojetí opakovaně kritizoval již dříve pro nedůslednost Kratochvíl.¹¹ Podle něj totiž není jasné, podle jakých hledisek bude určitý orgán činný v trestním řízení postupovat, neboť ani trestní zákoník ani trestní řád na toto nedávají odpověď. Obává se v tomto případě nastolení stavu naprosté nepředvídatelnosti vývoje věci příštích, což není pro obhajovaného klienta nic dobrého.

Šámal k této kritice namítal, že byl tento způsob uplatňován už dříve, ještě před přijetím nového trestního zákoníku, a žádné potíže nenastaly.¹² „Podle mého názoru se nejdříve uplatňuje vždy hmotněprávní řešení a teprve poté řešení procesní, neboť hmotněprávní řešení má zásadně přednost, zvláště když vychází ze subsidiarity trestního práva a z jeho ochranné funkce.“¹³

Předtím, než více rozvedu výše uvedené korektivy, je třeba také poznamenat, že podle ustanovení § 111 trestního zákoníku se trestným činem rozumí také příprava zvláště závažného zločinu (§ 20) pokud to zákon výslovně stanoví, pokus trestného činu (§ 21), a také účastenství na trestném činu ve formě organizátorství, návodu a pomoci (§ 24).

2.2.1) Zásada subsidiarity trestní represe

Zásada subsidiarity trestné represe je upravena v ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku, který říká, že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Je brána jako nejpřísnější prostředek, který stát používá k ochraně zájmů trestním zákoníkem vymezených, též doplňuje ochranu poskytovanou normami jiných právních odvětví. Ze

---

¹⁰ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 36-37.

¹¹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (1. část)*. Bulletin advokacie, 2008, č. 5, s. 16.

¹² ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*. *Trestněprávní*. Trestněprávní revue, 2009, č. 5, s. 134.

¹³ ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*. *Trestněprávní*. Trestněprávní revue, 2009, č. 5, s. 134.

zásady subsidiarity trestní represe vychází princip „ultima ratio“, tzv. poslední instance.¹⁴ Rozumí se jím krajní prostředek pro zákonodárce, soudy, státní zástupce i policii, a vyplývá z něho, že jen závažnější případy protispolečenského jednání mohou být trestnými činy.¹⁵

Trestního zákoníku se totiž použije až tam, kde se jiné právní i mimoprávní prostředky prokážou jako neúčinné. Při realizaci trestního postihu je třeba totiž postupovat maximálně zdrženlivě, a to z toho důvodu, že trestní sankce má vliv na sociální existenci trestané osoby.¹⁶

Při uplatnění zásady subsidiarity trestní represe je potřeba splnit dvě kumulativní podmínky, těmi jsou:

- a) případy společensky škodlivé a**
- b) nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.**

a) Termín „společenská škodlivost“ dřívější právní úprava¹⁷ neznala, používala termín „společenská nebezpečnost“. Trestní zákoník přímo neuvádí hranice ani kritéria společenské škodlivosti, ale ze zásady subsidiarity trestní represe vyplývá, že trestným činem by mělo být jednání společensky škodlivé, a ne jakékoliv jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu.¹⁸ „Zásada počítá s tím, že by nemělo jít o jakékoliv společensky škodlivé jednání, ale společenská škodlivost by měla dosáhnout určité výše, ve které by nepostačovalo uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Pak by ovšem bylo žádoucí, aby zákon sám předpokládal určitou míru (intenzitu) společenské škodlivosti, které by výslovně vyjádřil určitými kritérii. Tato kritéria ovšem v trestním zákoníku chybí.“¹⁹

---

¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 20.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 33.

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 92.

¹⁷ Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 37.

¹⁹ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 37.

Podle Jelínka novým pojetím trestného činu v trestním zákoníku nejsou vyřešeny problémy spojené s jeho předchozí aplikací, „zásada subsidiarity trestní represe podle něj zavádí do definice trestného činu materiální prvky, čímž formální definici tzv. změkčuje“.²⁰ Ve svém článku též uvádí: „Termín společenská škodlivost užitý v ustanovení vyjadřujícím zásadu subsidiarity trestní represe je stejně neurčitý jako pojem „nebezpečnost činu pro společnost“, který užíval trestní zákon z roku 1961. Formální kritéria pro stanovení stupně společenské škodlivosti v legální definici trestného činu uvedena nejsou. Pokud jde o nahrazení pojmu „nebezpečnost činu pro společnost“ termínem „společenská škodlivost“, nemyslím, že zákonodárce zvolil přesné vyjádření.“²¹

Podle Šámala je ale rozhodnutí opustit „společenskou nebezpečnost“ správné. Nový trestní zákoník nedefinuje nějaký obecný stupeň nejmenší společenské škodlivosti, který odpovídá určitému stupni nebezpečnosti činu pro společnost (např. nepatrný, vyšší než nepatrný).²² Dle jeho názoru „takovýto blíže nespecifikovaný pojem stejně nemá žádný konkrétní materiální obsah a navíc z hlediska společenské škodlivosti ve smyslu trestního zákoníku nejde o jednotnou hranici pro všechny trestné činy v kategoriích přečinů a zločinů, ale naopak o naznačený individuální a konkrétní přístup ke každému spáchanému trestnému činu.“²³

Vzhledem k absenci kritérií společenské škodlivosti je třeba praxe, aby tato určitá kritéria našla a aplikovala. Z tohoto důvodu lze na kritéria společenské škodlivosti použít ustanovení § 39 odst. 2 trestního zákoníku, které říká, že: „Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.“

---

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 37.

²¹ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 38.

²² ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*. *Trestněprávní*. Trestněprávní revue, 2009, č. 5, s. 132.

²³ ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*. *Trestněprávní*. Trestněprávní revue, 2009, č. 5, s. 132.

Podle Jelínka by však měla být kritéria společenské škodlivosti uvedena v definici trestného činu, a ne v tomto ustanovení trestního zákoníku sloužícímu pro stanovení druhu a výměry trestu.²⁴

Společenská škodlivost je tedy určována povahou a závažností trestného činu, která je uplatňována dle výše uvedeného ustanovení při stanovení určitého druhu trestu a jeho výměry. Společenská škodlivost není definována záměrně, nechává řešení společenské nebezpečnosti z hlediska spodní hranice trestní odpovědnosti vzhledem k okolnostem konkrétního případu na praxi orgánů činných v trestním řízení a v posledním stupni na soudu.²⁵

Ustanovení § 39 odst. 2 trestního zákoníku má určitou podobnost s hlediskem společenské nebezpečnosti v ustanovení § 3 odst. 4 trestního zákona (dřívější právní úprava).²⁶ Jak jsem již uvedl výše, podle Kratochvíla by to mohlo vést k pochybením prováděným již při interpretaci a aplikaci trestního zákona z roku 1961, kdy se ne vždy důsledně odlišovala vina od trestu, základy trestní odpovědnosti od právních následků základů trestní odpovědnosti a úloha materiální stránky trestného činu tu i tam, v důsledku čehož byl pak pachatel zvýhodněn nebo znevýhodněn při řešení jeho viny.²⁷

Nezkusil se v této otázce staví proti důvodové zprávě, která říká, že společenská škodlivost nemá na při aplikaci trestný čin samostatný význam, je brána jako interpretační pravidlo (zařazena mezi výkladová ustanovení) zejména pro skutkové podstaty, které nemají jasnou spodní hranici. Podle něj se takovéto pojetí škodlivosti uplatní jen společně s formálními znaky trestného činu. Nejde zde jen o trestné činy, které uvádí důvodová zpráva (např. trestný čin výtržnictví, kde není přesně vymezena spodní hranice), ale i o jiné, kde je jejich znakem způsobení blíže určené škody (minimální, dle ust. § 138 trestního zákoníku). Pochybuje o úspěšnosti tvrzení, že společenská škodlivost není součástí pojmu trestného činu, neboť o trestnosti rozhodují buď formální znaky, nebo i hledisko společenské škodlivosti. Má tedy za to, že chápání společenské škodlivosti dle důvodové zprávy je nepřesvědčivé.²⁸

---

²⁴ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 38.

²⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 94.

²⁶ Zákon č. 140/1961 trestní zákon.

²⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (1. část)*. Bulletin advokacie, 2008, č. 5, s. 16.

²⁸ NEZKUSIL, Jiří. *Materiální protiprávnost v návrhu rekodifikace*. Trestní právo, 2009, č. 1, s. 16

Společenská škodlivost je dána zejména významem určitého chráněného zájmu, který byl konkrétním trestným činem dotčen, stejně jako způsobem provedení, jeho následky, okolnostmi, za kterých byl spáchán, mírou zavinění, osobou pachatele, pohnutkou, a jeho záměrem či cílem. Společenská škodlivost se vztahuje na čin jako na celek.²⁹ Avšak lze ji uplatnit pouze spolu s formálními znaky trestného činu a v jen v jejich rámci.

b) podmínka „nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu“ je velmi obecná a poskytuje velký prostor pro rozhodování, jestli jde o trestný čin nebo ne. Zde budou podle Jelínka kladeny velké nároky na odůvodnění, proč tomu tak je či není. Bude třeba orgány činnými v trestním řízení v každém konkrétním případě řádně a individuálně odůvodnit, proč jde o případ společensky škodlivý, na který nepostačují ustanovení zákona jiného, a použijí se tedy ustanovení trestního zákoníku.³⁰

Jelínek uvádí, že tato podmínka dává velké možnosti obhajobě, která může namítat, že se nejedná o trestný čin, neboť čin není společensky škodlivý, a postačí tedy uplatnění civilněprávní odpovědnosti jako je např. náhrada škody namísto trestání podle trestního práva.³¹

2.2.2) Zásada oportunity

Je to takzvaný procesněprávní korektiv, který svým způsobem umožňuje státnímu zástupci zastavit trestní stíhání z důvodu neúčelnosti podle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu.

Jelínek je toho názoru, že co se trestání týče, nová právní úprava se oklikou vrací k formálnímu pojetí trestného činu s materiálním korektivem. Pojetí trestného

---

²⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 21.

³⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 21.

³¹ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 38.

činu bude podle něj přesněji nazývat „formálním pojetím s interpretačním pravidlem subsidiarity trestní represe“ nebo „materializované formální pojetí“.³²

Podle ustanovení § 2 odst. 3 trestního řádu je zásada legality vyjádřena tak, že státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak. Podle toho je tedy státní zástupce povinen, nejsou-li dány zákonné překážky, stíhat všechny trestné činy. Zásada oportunitity zde umožňuje státnímu zástupci v určitém konkrétním případě z důvodů neúčelnosti obviněného nestíhat.

Podle Jelínka lze považovat nahrazení materiálního pojetí trestného činu zásadou subsidiarity trestní represe za nedostatek přijaté právní úpravy. Dřívější pojetí totiž souviselo s okolností zvláště přitěžující³³, a stanovilo, že „k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.“ V novém trestním zákoníku podobné ustanovení není a jeho nepřítomnost bude znát např. v případě přípravy nebo pokusu kvalifikovaných skutkových podstat, které jsou natolik závažné, aby byly potrestány, ale ne tak závažné, aby bylo jednání posuzováno podle kvalifikovaných skutkových podstat trestného činu.³⁴

---

³² JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 38.

³³ Ustanovení § 88 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákon.

³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 39-40.

3) VÝVOJOVÁ STÁDIA TRESTNÉHO ČINU

3.1) Pojem vývojových stádií trestného činu

Vývojová stádia jsou určité jednotlivé fáze v provádění úmyslného trestného činu pachatelem. Samotné jeho dokonání je naplněno až splněním všech zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu uvedených v trestním zákoníku. Všechny dokonané trestné činy ale nemusí procházet všemi fázemi (jednotlivými stádii). Někdy je totiž trestný čin dokonáný během krátkého okamžiku, v některých případech ale pachatel uskutečňuje svůj úmysl spáchat trestný čin dobu delší, která obsahuje všechna vývojová stádia trestného činu. Naproti tomu trestný čin nemusí být ani fakticky dokonán, aby z něj vyplývala trestní odpovědnost. Jedná se o případy, kdy jednání pachatele bude záležet v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání trestného činu, anebo alespoň v bezprostředním směřování ke spáchání trestného činu.

3.2) Třídění vývojových stádií trestného činu

- **příprava trestného činu**
- **pokus trestného činu**
- **dokonáný trestný čin**

Jak jsem již uvedl výše, ne vždy se pachateli povede dokonat trestný čin jako celek, v některých případech totiž jeho konání nepřekročí stádium pokusu či jeho přípravy.

Dalo by se říci, že toto rozdělení je dostatečné pro chápání vývojových stádií, nicméně je třeba se na tuto problematiku podívat v širším pojetí a rozebrat celkovou časovou posloupnost počínaje prvotní myšlenkou úmyslný trestný čin spáchat. Z toho tedy vychází následující rozdělení:

- myšlenka spáchat trestný čin (pojetí té myšlenky)
- projev myšlenky spáchat trestný čin (navenek)

- příprava trestného činu
- pokus trestného činu
- dokonaný trestný čin

Je třeba prvně říci, že pojetí myšlenky spáchat trestný čin není trestněprávně relevantní dle zásady cogitationis poenam nemo patitur (za samotný úmysl spáchat trestný čin se netrestá). Není totiž jisté, že myšlenka bude realizována nebo ne.

Projev myšlenky (úmyslu) spáchat trestný čin je ve výjimečných případech trestně postižitelný a má tedy trestněprávní význam. Tento projev mívá podobu ústního projevu, nebo neverbální činnosti. Nejobvyklejší případy „trestného“ projevu myšlenky verbálním projevem bývá trestný čin pomluvy podle ustanovení § 184 trestního zákoníku a trestný čin nebezpečného vyhrožování podle ustanovení § 353 trestního zákoníku, kterým se pachatel dopouští vyhrožování usmrcením, těžkou újmou na zdraví či jinou těžkou újmou takovým způsobem, že může vzbudit důvodnou obavu (podobné je to i u trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle ustanovení § 352 odst. 1, 2 trestního zákoníku) jejího splnění.³⁵ Novinkou (oproti staré úpravě) je trestný čin nebezpečného pronásledování (stalking), který je uveden v ustanovení § 354 trestního zákoníku. V tomto případě jde o pronásledování spojené s výhružkou ublížení na zdraví či jinou újmou pronásledované osobě či osobám blízkým, přičemž toto jednání je způsobilé vzbudit důvodnou obavu o život či zdraví své nebo osob blízkých (splnění výhružky) specifikované v § 354 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

„Můžeme tedy vývojová stádia trestného činu definovat jako jeho stupně a jejich časově rozložené páchání, které zpravidla postupuje od forem nejméně rozvinutých k nejrozvinutějším, tedy od přípravy přes pokus k dokonání.“³⁶

Jak již z výše uvedeného vyplývá, vývojová stádia trestného činu jsou určena pouze pro úmyslné trestné činy, přičemž v případě přípravy se musí jednat o zvlášť závažný zločin a její trestnost je uvedena přímo v paragrafovém znění trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku.

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 221.

³⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 280.

Za nejzávažnější formu trestné činnosti je považován trestný čin dokonáný. Je to jednání pachatele naplňující všechny znaky trestného činu uvedené v zákoně, zejména následek (ten v případě přípravy a pokusu nenastane). V případě řešení otázky, zda je čin dokonáný nebo ne, je třeba vycházet ze skutkové podstaty trestného činu. „Zákonodárce prohlašuje za dokonáný trestný čin někdy jednání, které je materiálně pouhým pokusem (210 odst. 1) nebo přípravou (§ 331 odst. 1 – „Kdo v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu...si dá slíbit úplatek“; § 356 odst. 2 – „Kdo se spolčí nebo srotí k spáchání takového trestného činu“, tj. trestného činu podle § 356 odst. 1 tr.zák.). Činí tak pro zvláštní nebezpečnost těchto jednání pro společnost, nebo i z jiných důvodů (např. aby stanovil na přípravu nižší trestní sazbu).“³⁷ Zde se jedná o trestný čin „předčasně dokonáný“.

U předčasně dokonáných trestných činů se jedná o právní fikci, která stojí na tom, že čin, který je v podstatě přípravou nebo pokusem, je kriminalizován jako dokonáný trestný čin (např. § 349 trestního zákoníku – nedovolená výroba a držení pečeti státní pečeti a úředního razítka).

Je nutno říci, že pokud se pachateli přičítá pouze nejzávažnější forma trestné činnosti, tzn. jestliže pachatel dokoná trestný čin, bude trestáný jen za ten dokonáný trestný čin, ne za přípravu ani za pokus, ty jsou již zahrnuty a zvláště se nepřičítají. Trestá se totiž za nejzávažnější činnost, pokud čin není dokonáný, je závažnější pokus a až poté příprava.

Také je třeba vyvarovat se chyby neodlišování dokonání trestného činu a ukončení trestné činnosti. Je důležité neplést si tyto dva pojmy. Dokonání trestného činu je dáno naplněním všech znaků trestného činu. Ukončení trestné činnosti se týká představy pachatele, že se mu již podařilo uskutečnit jeho cíl. Ukončení trestné činnosti nastane např. u pokračujícího trestného činu až posledním útokem, který je jeho součástí (u hromadných trestných činů je to obdobné). Trestné činy trvajících se ukončují odstraněním protiprávního stavu.³⁸

---

³⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 269.

³⁸ NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 291.

Stádia trestného činu jsou upravena v trestním zákoníku, příprava a pokus trestného činu jsou obsaženy v obecné části, kdežto samotné dokonání trestného činu je v části zvláštní, kde jsou obsaženy skutkové podstaty dokonáných a předčasně dokonáných trestných činů.

3a) PŘÍPRAVA TRESTNÉHO ČINU

3a.1) Pojem přípravy trestného činu

Příprava trestného činu je první relevantní vývojové stádium v úmyslu spáchat trestného činu. Přípravě předchází pouze myšlenka spáchat trestný čin a její projev, který není (v silné většině případů) trestněprávně relevantní (viz výše). To vychází již z mnou uvedené zásady cogitationis poenam nemo patitur.

Dřívější právní úprava³⁹ obsahovala obecnou trestnost přípravy, novela ji zrušila a přípravné jednání bylo trestné pouze u zvlášť závažných trestných činů. Současná úprava připouští trestnost přípravy jedině v případech výslovně uvedených ve zvláštní části trestním zákoníku či v jiném zákoně vymezujícím trestné činy, avšak jen u zvlášť závažných zločinů.⁴⁰ Ovšem nesmí dojít k pokusu ani k dokonání trestného činu.

Příprava je v trestním zákoníku vedena v ustanovení § 20, kde je v odstavci 1 definována jako „Jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3), zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.“

Nejde tu však o taxativní vymezení přípravy, trestat jako přípravu lze i jiné formy přípravy, např. odstraňování překážek bránících spáchání trestného činu, shánění kompliců atd. Jednotlivé formy uvedené v zákoně jasně udávají podmínku toho, že se jednání pachatele nesmí dostat do stádia pokusu či dokonání, protože kdyby ano, tyto jednotlivé formy (organizátorství, návod, pomoc) by poté byly posuzovány jako účastenství podle ustanovení § 24 trestního zákoníku. Z toho vyplývá, že pokud se hlavní pachatel nedostane svým jednáním do stádia pokusu či dokonání, bude se i

---

³⁹ Zákon č. 140/1961 trestní zákon.

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, s. 34-35.

jednání organizátora, návodce nebo pomocníka posuzovat také jako příprava podle ustanovení § 20 trestního zákoníku.

Pachatel samotnou přípravou ještě neuskutečňuje jednání uvedené ve skutkové podstatě trestného činu, pouze vzdáleně vyvolává nebezpečí vzniku následku, který je znakem určité skutkové podstaty. Tím se liší samotná příprava od „pouhého“ projevu úmyslu spáchat zvláště závažný zločin, protože tam nedochází k vytváření podmínek ani k ohrožení objektu trestného činu. Také se tímto liší příprava od pokusu zvláště závažného zločinu, neboť obsahem pokusu je jednání již pokročilé, takové, které bezprostředně směřuje k jeho dokonání a způsobení následku předvídaného trestním zákoníkem.⁴¹

Přípravu lze spáchat pouze úmyslně, není ale vyloučen úmysl nepřímý. Důležité zde je, aby pachatel znal nebo alespoň byl srozuměn s okolnostmi naplňující povahu zvláště závažného zločinu.

S ohledem na odstavec první této kapitoly (o přípravě) je třeba upozornit také na náleží Ústavního soudu, ve kterém je řečeno, že „pouhý úmysl spáchat trestný čin, byť veřejně vyslovený, není jeho přípravou, pokud za takto vysloveným úmyslem nenásledují kroky natolik konkrétní, aby z nich bylo možné identifikovat, že se jedná o přípravu k určitému trestnému činu.“⁴²

Avšak není vyloučena možnost trestnosti verbálního projevu úmyslu, a to pokud jím dojde k naplnění skutkové podstaty trestného činu, samozřejmě za předpokladu, že je zde dána důvodná obava (např. trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle ustanovení § 352 trestního zákoníku).⁴³

Důležité je také upozornit na prvek individualizace a konkretizace u přípravy. Nelze považovat za trestné např. shromažďování určitých podkladů s tím, „že by se někdy mohli hodit“. Pachatel musí sledovat svůj určitý cíl, k němuž jeho jednání a vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu vede.

Stejně jako opatření střelné zbraně pro případ, že by se někdy mohla hodit ke spáchání nějakého blíže neurčeného trestného činu.⁴⁴

---

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 224.

⁴² Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II ÚS 491/04.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 221.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 224.

Na druhou stranu samotná příprava nevyžaduje úplně detailní promyšlení a konkretizaci pachatelova připravovaného útoku. Postačí totiž, když se čin jeví dostatečně určitý pachateli. Např. u zvlášť závažného zločinu znásilnění podle ustanovení § 185 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, který spočívá v opatření zbraně k překonání odporu znásilňované osoby, nemusí mít pachatel přímo předem připraveno místo ani čas spáchání tohoto činu, ani nemusí být konkretizována osoba, proti které použije zbraň, aby ji mohl znásilnit. A to z toho důvodu, že se pachatel chystá znásilnit kteroukoliv osobu pro něj vhodnou, která se bude v určité době nacházet na později jím vybraném místě. Stačí, že v jeho představě má svůj čin již dostatečně individualizovaný.⁴⁵

Je třeba totiž mít svůj individuálně určitý trestný čin v rámci přípravy určitým způsobem konkretizován, může to být např. objektem, způsobem provedení, prostředky atd.

3a.2) Vyloučení přípravy

Při vyloučení přípravy se jedná o takové jednání, které nelze jako přípravu trestat. Přípravu, stejně jako pokus, lze spáchat jen úmyslným jednáním pachatele, z čehož vyplývá, že nedbalostní jednání je zcela vyloučeno. Další jednání, která nelze jako přípravu trestného činu trestat, jsou např. předčasně dokonané trestné činy, tzn. činy, jejichž přípravné jednání je povýšeno na úroveň dokonaného trestného činu (např. trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 352 trestního zákoníku ve formě srocení nebo spolčení; trestný čin výroby a držení padělatelského náčiní podle § 236 k trestnému činu padělání a pozměňování peněz podle § 233 trestního zákoníku; pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku). Jako přípravné jednání nelze trestat nedbalostní a verbální trestné činy. Ohledně trestných činů spáchaných opomenutím, bývá též příprava vylučována. Při vyloučení přípravy se používá zásad stejných jako při vyloučení pokusu, kterým se zabývá v kapitole **3b.2** své diplomové práce.

---

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 224.

3a.3) Nezpůsobilá příprava

V praxi existují případy tzv. nezpůsobilé přípravy, jedná se o případy, kdy pachatel nemůže provést to, co si již „připravil“. I zde se používá zásad stejných (viz níže v kapitole **3b.3**) jako v případě pokusu na nezpůsobilém předmětu útoku a pokusu nezpůsobilými prostředky.⁴⁶

Stejně tak jako u nezpůsobilého pokusu, tak i zde u nezpůsobilé přípravy přichází v úvahu upuštění od potrestání podle speciálního ustanovení § 46 odst. 2 trestního zákoníku. Podle něho totiž může soud upustit od potrestání také tehdy, jestliže pachatel přípravy nebo pokusu trestného činu nerozpoznal, že příprava nebo pokus vzhledem k povaze nebo druhu předmětu útoku, na němž měl být čin spáchán, anebo vzhledem k povaze nebo druhu prostředku, jímž měl být čin spáchán, nemohl vést k dokonání. Na pachatele se pak hledí, jako by nebyl odsouzen.⁴⁷

Je zde také možnost soudu za zákonem stanovených podmínek mimořádně snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 5 trestního zákoníku.

3a.4) Jednotlivé formy přípravy

- i) organizátor, návodce, pomocník**
- ii) spolčení, srocení**
- iii) opatřování nebo přizpůsobování prostředků či nástrojů a jiné úmyslné vytváření podmínek pro spáchání trestného činu**

i) organizátor, návodce, pomocník:

Je třeba říci, že co se organizátorství, návodu a pomoci týče, je obsaženo v ustanovení § 24 odst. 1 trestního zákoníku. Toto ustanovení se zabývá účastníkem. Hovoří se tedy také o účastenství, protože ani jeden z nich nepáchá vlastní trestný čin, ale jsou všichni odpovědní za účast na trestném činu spáchaném tzv. „hlavním pachatelem“. Musím ale upozornit na to, že

⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 227.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 227.

účastenství je možné se dopustit jen na dokonaném trestném činu nebo na jeho pokusu. Takže pokud hlavní pachatel nepřekročí stádium přípravy, tzn. že nedojde k dokonání ani k pokusu trestného činu, bude jednání ostatních posouzeno jako příprava, to ovšem pouze za podmínky, že se bude jednat o zvlášť závažný zločin.

Jak z výše uvedeného vyplývá, příprava má k účastenství podpůrnou povahu. Rozdíl zde spočívá v akcesorně účastenství. Záleží totiž na hlavním pachateli trestného činu, jestli půjde o přípravné jednání nebo bude odpovědný jako účastník. Dojde-li minimálně k pokusu, bude organizátor, návodce či pomocník trestně odpovědný jako účastník. Nepřekročí-li však pachatel stádium přípravy, bude organizátor, návodce či pomocník, trestně odpovědný za přípravu trestného činu. To samozřejmě pouze za podmínky, že jde o zvlášť závažný zločin. Pokud není dána trestní odpovědnost hlavního pachatele např. pro nepřičetnost, nedostatek věku či omyl atp., tak nebude-li účastník o těchto překážkách vědět, nebude za účastníka považován (ani za nepřímého pachatele). Avšak jeho jednání je z hlediska trestního práva nepřípustné, a proto bude účastník trestně odpovědný za organizátorství, návod či pomoc v rámci přípravy, a to samozřejmě za předpokladu, že jednání směřuje ke spáchání zvlášť závažného zločinu.⁴⁸

organizátor:

Je taková osoba, která spáchání trestného činu zosnovala nebo řídila (§ 24 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku). Podle judikatury za řízení považují úkony spočívající v usměrňování všech osob podílejících se na trestné činnosti, vydávání konkrétních pokynů osobám, vyžadování jejich konkrétní splnění apod., přičemž se organizátor na spáchání trestného činu podílí dominantním způsobem. Zosnování je činnost spočívající nejen v iniciování dohody o spáchání trestného činu, ale i vypracování plánů na jeho spáchání, vyhledání osob, které by se na něm podílely, a v zajišťování jejich vzájemného styku,

---

⁴⁸ ŘÍHA, Michal. *Příprava trestného činu a účastenství*. Trestní právo, 2008, č. 12, s. 19-22.

rozdělování úkolů těmto osobám při spáchání trestného činu apod.⁴⁹ Organizátorství může být prováděno jak před, tak při páchaní trestného činu, a to až do jeho dokonání příp. dokončení.

návodce:

Je osoba, která vzbudí v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin (§ 24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku). Návod je možný pouze před spácháním trestného činu. To ovšem nevylučuje trestní odpovědnost, ta zůstává dle ustanovení o přípravě. Návodce musí mít o činu, ke kterému nabádá, alespoň představu ohledně hlavních rysů týče, a to kvůli opodstatnění skutkové podstaty trestného činu. Je třeba dodat, že by se nejednalo o návod, kdyby byla k trestnému činu naváděna osoba v době, kdy se už sama rozhodla trestný čin spáchat.

pomocník:

Je dle zákona osoba, která umožnila, usnadnila jinému spáchání trestného činu zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu (volavka), hlídáním při činu (dělání do zdi), radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět k trestnému činu (§ 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku). Osoba jako pomocník může jednat ohledně páchaní trestného činu od počátku, v jeho průběhu, ale také po spáchání trestného činu (kde musí jít alespoň o pokus). Pomoc může být dána jak po stránce fyzické, tak i psychické. Co se fyzické týče, jde např. o půjčení peněžité částky, výrobu falešných průkazů. U psychické pomoci záleží na utvrzování pachatele v přesvědčení ten určitý trestný čin spáchat, radit mu. Je zde také možnost, kdy bude jako „návodce“ utvrzovat pachatele v rozhodnutí již učiněném (srov. R 62/1992)

---

⁴⁹ Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV. ÚS 418/97, Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tdo 6/2003.

ii) spolčení, sročení:

spolčení:

Je dohoda (může být konkludentní i výslovná) dvou či více osob o spáchání zvláště závažného zločinu, který má být spáchán v budoucnu. Obsahem spolčení může být budoucí spolupachatelství nebo u některých členů spolčení budoucí pachatelství a u dalších budoucí organizátorství či pomoc. Spolčení může být posuzováno jako příprava ve formě návodu vzhledem k podobnosti se vzájemným návodem.⁵⁰ Dohoda nemusí být detailní, postačí individualizace k určitému trestnému činu. Spolčení směřuje k účasti všech na stejném činu.

„Nemusí jít o dohodu do všech detailů, ale jen dostatečně určitou na to, aby indikovala jeho přípravu.“⁵¹ O přípravu ovšem půjde jen v tom případě, že nedojde k pokusu budoucího trestného činu či k jeho dokonání.

„Zvláštním případem je účast na organizované zločinecké skupině, která má povahu samostatného trestného činu (ustanovení § 361 trestního zákoníku) a která v sobě zahrnuje spolčení k trestným činům individuálně určitým i trestným činům individuálně neurčitým.“⁵²

sročení:

Je shlukem nejméně tří osob, který může vzniknout po dohodě nebo i bez ní, směřující ke spáchání individuálně určeného zvláště závažného zločinu, ke kterému má ihned dojít. Není třeba žádné výslovné dohody, účastník je ten, kdo se ke sročení úmyslně připojí s vědomím jeho účelu. Zpravidla se jedná o čin násilného charakteru. Může to být např. sročení nezadržených účastníků rozehnané hospodské rvačky (ustanovení § 158 trestního zákoníku) s úmyslem výpravy na policejní stanici a provedení odvety vůči policistům, kteří proti nim

---

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 226.

⁵¹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 283

⁵² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 271.

předtím zakročili (ustanovení § 325 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a), odst. 5 trestního zákoníku).⁵³

iii) opatřování nebo přizpůsobování prostředků či nástrojů a jiné úmyslné vytváření podmínek pro spáchání trestného činu:

V tomto případě se jedná např. o shromažďování informací o osobě, vůči které má být útok proveden, prohlížení místa, kde má být zvláště závažný zločin spáchán, odemčení dveří či oken pro pachatele loupeže, obstarávání nástrojů k loupeži, přizpůsobování prostředků nebo nástrojů, které měly původně zcela jiný účel atp. Takovéto jednání je přípravou, pokud se nedostalo do stádia pokusu či k jeho dokonání. Nelze ale za přípravu považovat např. obstarání si střelné zbraně (pistole), protože ne každé obstarání zbraně je příprava k trestnému činu jen proto, že pomocí oné zbraně lze spáchat vraždu. Trestně relevantní začne jednání být až v okamžiku, kdy si opatří zbraň v důsledku nabytých vědomostí a s úmyslem zbraň použít k určitému zvláště závažnému zločinu.

Z výše uvedeného vyplývá, že příprava tedy musí směřovat k činu osoby vlastního trestného činu, k trestnému činu osoby jiné (návod, pomoc), nebo také k trestnému činu vlastní i jiné (spolčení, sročení).

Určování konkrétní formy přípravy je důležité z důvodu přesného zjištění společenské škodlivosti trestného činu a výměry trestu za něj.

3a.5) Trestání přípravy:

Trestnost přípravy je v trestním zákoníku uvedena v ustanovení § 20 odst. 2, který stanoví, že „Příprava je trestná podle trestní sazby stanovené na zvláště závažný zločin, k němuž směřovala, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného.“, z čehož vyplývá, že je příprava omezena pouze na zvláště závažný zločin dle § 14 odst. 3

---

⁵³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 283

trestního zákoníku. Ve zvláštní části trestního zákoníku je pak u určitých trestných činů uvedeno, že „příprava je trestná“.

Trestnost, stanovení druhu a výše trestu, se dle zásady individualizace řídí ustanovením § 38, § 39 odst. 1, 2, 3, 6 písm. c) trestního zákoníku (druh a výměra trestu), ustanovením § 46 odst. 1, 2 trestního zákoníku (obecná ustanovení, upuštění od potrestání), ustanovením § 58 trestního zákoníku (mimořádné snížení trestu odnětí svobody/moderační právo soudu), a ustanovením § 59 (mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody) trestního zákoníku.

Při stanovení druhu a výměry trestu (§ 38, § 39, odst. 1, 2, 6 písm. c) trestního zákoníku) se přihlíží k povaze a závažnosti přípravného jednání směřující ke spáchání zvláště závažného zločinu. Posuzuje se zde chráněný zájem, hrozící škoda a také míra zavinění pachatele. Mimoto je třeba posoudit, jak moc se jednání pachatele přiblížilo k dokonání činu, posoudit okolnosti a důvody, kvůli kterým k dokonání nakonec nedošlo. Z toho důvodu je třeba zjistit, do jaké míry byl zvláště závažný zločin připraven, které okolnosti byly příčinou dalšího nerozvinutí trestné činnosti pachatele, a které z nich měly vliv na zmaření dokonání zvláště závažného zločinu atp. Také je důležitá závažnost přípravy v trestné činnosti pachatele, počet zúčastněných osob, míra zavinění, pohnutka, obstarané prostředky ke spáchání činu atd. Svůj význam má i to, zda se jednalo o spáchání trestného činu vlastního či trestného činu osoby jiné, neboť závažnější bývá zpravidla příprava trestného činu osoby jiné (z důvodu pozdějšího vlivu pachatele přípravy na další páchaní trestné činnosti), než příprava trestného činu vlastního.⁵⁴

Moderačním právem soudu může soud mimořádně snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. U pachatele přípravy zvláště závažnému zločinu lze mimo obecného ustanovení § 58 odst. 1 trestního zákoníku použít i speciální ustanovení § 58 odst. 5 trestního zákoníku. Toto soud může provést v rámci závažnosti a povahy přípravy zvláště závažného zločinu tam, kde by bylo použití trestní sazby odnětí svobody stanovené trestním zákoníkem až nepřiměřeně přísné a kde lze dosáhnout nápravy pachatele kratším trestem.⁵⁵ „Při aplikaci tohoto ustanovení (§ 58 odst. 5) bude

---

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 227-228.

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 228.

muset soud zdůvodnit, proč by použití normální (nesnížené) sazby trestu odnětí svobody v tom kterém případě bylo nepřiměřeně přísné (např. u některých případů tzv. nezpůsobilé přípravy).

Právo snížit trest pachateli přípravy pod dolní hranici trestní sazby se týká pouze trestu odnětí svobody. Na jiné druhy trestů se toto oprávnění soudu nevztahuje. Při snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby neplatí limity uvedené v ustanovení § 58 odst. 3 trestního zákoníku, pod které nemůže soud trest odnětí svobody snížit.⁵⁶

Stejné ustanovení se použije i při řízení ve věcech mladistvích, použije se tato obecná úprava, neboť zákon o soudnictví ve věcech mládeže⁵⁷ neobsahuje žádnou úpravu zvláštní.

Podle ustanovení § 59 trestního zákoníku může soud uložit pachateli, který spáchal zvláště závažný zločin, ač již byl pro takový nebo jiný potrestán, uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně, jejíž horní hranice se zvyšuje o 1/3, jestliže závažnost zvláště závažného zločinu je vzhledem takové k recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena.⁵⁸ Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení podle odst. 1 převyšovat dvacet let.

Soud má také možnost upustit od potrestání pachatele nezpůsobilé přípravy zvláště závažného zločinu podle ustanovení § 46 odst. 2 trestního zákoníku, pokud pachatel nerozpoznal, že příprava vzhledem k povaze nebo druhu předmětu útoku, na němž měl být čin spáchán, anebo vzhledem k povaze nebo druhu prostředku, jímž měl být čin spáchán, nemohla vést k dokonání. Jde o případy nezpůsobilé přípravy, ve kterých je možné v souvislosti s tím i upuštění od potrestání s dohledem podle ustanovení § 48 odst. 1 trestního zákoníku. Také má soud možnost použít i ustanovení § 47 trestního zákoníku o upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, avšak musí zde být souvislost s psychickým stavem pachatele. Jedná se o duševně nemocné osoby, které vzhledem ke svému stavu nejsou

---

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 285-286.

⁵⁷ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 228.

schopny rozpoznat trestnost svého jednání. Použije se ale pouze za té podmínky, že uložené ochranné léčení zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest, anebo kdy zabezpečovací detence bude mít větší vliv na ochranu společnosti než trest.⁵⁹

---

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 229.

3b) POKUS TRESTNÉHO ČINU

3b.1) Pojem pokusu trestného činu

Dalším vývojovým stádiem trestného činu je pokus. Trestní odpovědnost pachatele je z pokusu trestného činu dána i přesto, že nenaplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu (chybí následek). Na rozdíl od přípravy se pokus trestá u všech úmyslných trestných činů, tzn. přečinů, zločinů, i zvláště závažných zločinů. Trestání pokusu vychází zejména z blízkosti jednání pachatele s dokonaným trestným činem, k němuž nakonec nedojde ve většině případů jen shodou náhod nebo nezpůsobilostí útoku pachatele. Pokus je společensky škodlivější než příprava, a to vzhledem k jeho bezprostřednosti a blízkosti k dokonanému trestnému činu. Nedochozí tedy k následku, nýbrž je pokusem „pouze“ vyvoláno bezprostřední nebezpečí onoho zamýšleného následku, a proto je nutné zajištění účinné ochrany společenských zájmů pokus postihovat a trestat.⁶⁰

Ustanovení § 21 odst. 1 trestního zákoníku říká, že „Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.“

Pokusem je tedy úmyslné společensky škodlivé jednání pachatele, které směřuje k dokonání trestného činu, avšak k jeho dokonání nedošlo.

V první řadě je pokus definován jednáním bezprostředně směřujícím k dokonání trestného činu. Předvídaný následek uvedený ve zvláštní části trestního zákoníku však nenastává, tedy k dokonání trestného činu nedojde.

Od přípravy se pokus odlišuje tím, že se jde o jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu. Pachatel v této chvíli koná tak, že jeho jednání bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu. Jde tedy o jednání popsané ve skutkové podstatě trestného činu, leč k jeho dokonání nedojde. „Pokus tedy vyžaduje

---

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 237.

jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, čili ke způsobení následku, který je znakem skutkové podstaty trestného činu (srov. R 43/1958). Vykonali pachatel jednání, které je popsáno ve zvláštní části trestního zákoníku, v úmyslu trestný čin spáchat, jde o jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, pakliže k jeho dokonání nedošlo“.⁶¹ Pokusem je dokonce i takové jednání pachatele, při kterém ještě nezapočal naplňovat objektivní stránku trestného činu, ale přesto má bezprostřední význam pro jeho dokonání. Uskutečňuje se v úzkém časovém rozmezí s následkem, který by měl nastat, zpravidla i na místě, na kterém má být trestný čin dokonán (R 53/1976).⁶²

Bezprostřednost se dá hodnotit jak z hlediska místního, tak i z hlediska časového. Ohledně časového spojení s následkem pachatel v tomto případě již působí na hmotný předmět útoku. Svou činností přímo směřuje ke způsobení onoho následku, objektu trestného činu. Pachatel v této chvíli již podnikl vše, co považoval za nezbytné, před jeho uskutečněním.⁶³

Co se bezprostřednosti místní týče, zde pachatel dospěl ve své trestné činnosti až k tomu, že se již nachází na místě činu bezprostředně před jeho dokonáním. Za předpokladu, že by se ale na onom místě nacházel kdykoliv dříve s tím, že si místo ohledá s možností pozdějšího využití ke spáchání trestného činu, nepůjde již o pokus, protože toto jednání bezprostředně nesměřuje k dokonání trestnému činu, nýbrž o přípravu.⁶⁴

Časová a místní určenost pokusu kritéria, která určují bezprostřednost pachatelova jednání a mají význam pro dokonání trestného činu. Jsou dány kumulativně, avšak v některých případech postačí, když pachatel splní jedno z výše zmíněných kritérií. Např. nastraží výbušninu s tím, že bouchne až později. Zde pachatel splňuje místní kritérium.⁶⁵

Mimo místa a času je zde ale ještě další znak bezprostřednosti, a to je odstraňování překážek, které brání dokonání trestného činu. Může jít:

a) o poslední rozhodnou překážku (vylomení zámku dveří, sejf s penězi ve zdi),

---

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 238.

⁶² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 274.

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 238.

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 238.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 238.

b) o překážku nerozhodnou (příruční sejf s penězi), nebo zde ani překážka není (dveře do bytu jsou otevřeny)⁶⁶

„Takový význam má i použití prostředků k uskutečnění zločinného záměru (např. odemknutí dveří rodinného domku pomocí paklíče).“⁶⁷

Další důležitý znak pokusu je úmysl trestný čin spáchat, tedy vůle trestný čin bezprostředně dokonat. Jak již bylo řečeno pokus je možný vykonat pouze u úmyslných trestných činů. To znamená, že tam, kde pachatel nemá vůli trestný čin dokonat, není toto jednání trestné. Úmysl trestný čin dokonat musí zahrnovat všechny skutečnosti tvořící znaky onoho trestného činu.⁶⁸

Nemusí se jednat vždy o úmysl přímý, postačí i úmysl eventuální (např. pachatel chce vykonat soulož s dívkou, jejíž věk nezná, ale je srozuměn s tím, že může být mladší 15ti let). Navíc je třeba říci, že pokud úmyslné jednání nesměřuje k dokonání trestného činu, není tento pokus trestný. V případě, že je úmyslem pouze „pokus“, nejde o pokus trestného činu (např. otevření zabezpečeného trezoru plného peněz pro ukázkou nedostatku zabezpečení, vylekání, vystrašení atp.).⁶⁹

Jsou i případy, kdy úmysl směřuje k naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty, avšak vzhledem k určitým okolnostem naplní znaky „pouze“ základní skutkové podstaty, v tom případě se jedná o pokus kvalifikovaného trestného činu. Jsou to případy skutkového omylu, kdy se např. pachatel chce zmocnit peněz v trezoru, předpokládá, že je tam 5.000.000,- Kč, ale po vypáčení zjistí, že je tam pouze 5.000,- Kč. Svým jednáním pachatel tedy naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu loupeže podle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a), b) trestního zákoníku, ale bude trestán za pokus kvalifikovaného trestného činu podle ustanovení § 21 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 5 trestního zákoníku, a to vzhledem k jím zamýšlené škodě.⁷⁰ (srov. R 27/2000, R 18/2007)

---

⁶⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 284-285.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 238.

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 239.

⁶⁹ NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6., přeprac. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 298.

⁷⁰ NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6., přeprac. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 296.

Posledním znakem pokusu trestného činu je nedostatek dokonání/následku (obligatorní znak skutkové podstaty trestného činu). „Pokus je charakteristicky jen nebezpečím vzniku následku (účinku). Tím se liší od dokonaného trestného činu. K dokonání se vyžaduje, aby nastal následek (účinek), který je znakem skutkové podstaty.“⁷¹

Pokusem je „pouze“ vyvoláno nebezpečí, že k poruše nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem bezprostředně dojde. Dojde k ohrožení zájmu chráněného zákonem, který však není následkem, a tedy není ani znakem skutkové podstaty trestného činu.⁷² Kromě chybějícího následku existují také výjimečné případy, kdy chybí i pachatelovo jednání, které charakterizuje skutkovou podstatu trestného činu (pachatel cílí na oběť, kterou chce zavraždit, ale nepřikročí k dalšímu jednání). Nicméně již však pachatel musel vyvinout určitou činnost, kterou byly v předpokládané míře pro pokus ohroženy zájmy chráněné zákonem, protože by k pokusu trestného činu nedošlo bez onoho jednání.⁷³ S ohledem na absenci následku, který je pro pokus charakteristický, je třeba říci, že se u pokusu nikdy nerozvine příčinná souvislost mezi jednáním a následkem.⁷⁴

3b.2) Vyloučení pokusu

Je nutno podotknout, že o některé trestné činy se pokusit nelze. Jsou to trestné činy „o jejichž spáchání se z právního hlediska prostě pokusit nelze. A to buď z toho důvodu, že pokus je zde vyloučen pojmově, tedy vlastně povahou, respektive charakterem daného trestného činu, nebo proto, že je trestnost pokusu daného trestného činu vyloučena zákonodárcem.“⁷⁵ Trestnými činy, které tedy lze pojmově vyloučit ze stádia pokusu, jsou pravé omisivní delikty, verbální trestné činy, nedbalostní trestné činy, ohrožovací trestné činy, předčasně dokonané trestné činy a trestné činy s širokým

---

⁷¹ NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 298.

⁷² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 240.

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 276.

⁷⁴ NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 298.

⁷⁵ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 45.

vymezením skutkové podstaty.⁷⁶ Je třeba ale dodat, že u některých případů existují i výjimky (viz níže).

3b.2.1) Právě omisivní delikty

Jsou to trestné činy, které pachatel může spáchat pouze opomenutím. Jedná se především o trestný čin neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 150 trestního zákoníku a trestný čin nepřekažení trestného činu podle ustanovení § 367 trestního zákoníku. U těchto typů trestných činů je důležitá určitá povinnost/příkaz konat, existuje tedy určité časové rozmezí (lhůta) pro konání. Z tohoto vyplývá, že při splnění lhůty pro konání, se nejedná se o pokus ani o trestný čin, a stejně tak při nesplnění této lhůty se nebude jednat o pokus trestného činu, nýbrž o trestný čin dokonáný. Nicméně i zde existují výjimky, jde o trestné činy proti branné povinnosti uvedené v hlavě jedenácté trestního zákoníku, konkrétně neplnění odvodní povinnosti podle ustanovení § 370 trestního zákoníku, nenastoupení služby v ozbrojených silách podle ustanovení § 372 trestního zákoníku a nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách dle ustanovení § 373 trestního zákoníku. I v těchto případech existuje povinnost, avšak pachatel se úmyslně uvede do takového stavu, aby včasnému splnění povinnosti zabránil. Pokus je tedy v takovýchto výjimečných případech možný.⁷⁷

3b.2.2) Verbální trestné činy

Tento případ zahrnuje takové delikty, kterých se pachatel dopustí otevřeně pronesenými slovy, tedy takto vyjevenými názory a postoji. Jde zejména o trestné činy pomluvy podle ustanovení § 184 trestního zákoníku a schvalování trestného činu podle ustanovení § 365 trestního zákoníku. Časový rozdíl mezi nečinností a dokonáným trestným činem je natolik krátký, že zde pro pokus není místo, neboť je trestný čin dokonán jakmile se začne projevovat. Také se za verbální trestný čin považuje trestný

---

⁷⁶ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 45.

⁷⁷ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 49-50.

čin založení, podpory a propagace hnutí směřující k potlačování práv a svobod člověka podle ustanovení § 403 trestního zákoníku. Např. u trestného činu pomluvy v momentě, kdy začne pachatel sdělovat nepravdivé údaje, je jeho trestný čin již dokonán, ovšem dokud s tím nezačne, o trestný čin nepůjde. I zde však lze nalézt výjimku, tou je např. projev do odpojeného mikrofonu, proto je podle Kučery v určitých případech možný pokus i zde.⁷⁸

3b.2.3) Nedbalostní trestné činy

Dle již dříve uvedeného a také dle zákona lze pokus trestného činu spáchat jen úmyslně. Nedbalostní trestné činy úmysl postrádají. Pachatel zde nechce způsobit následek uvedený v zákoně jako znak skutkové podstaty trestného činu. Chybí zde tedy vůle pachatele jednat, porušit zájem chráněný zákonem, a způsobit tak chtěný následek. Zde neexistuje žádná výjimka jako u předchozích případů, a je zde tedy pokus absolutně pojmově vyloučen.⁷⁹

3b.2.4) Ohrožovací trestné činy

V této kategorii se jedná např. o trestný čin obecného ohrožení podle ustanovení § 272 trestního zákoníku, kdy se o něj lze pokusit např. tím, že pachatel umístí načasovanou nálož do budovy. Pachatel učinil vše, co pokládal za nezbytné, avšak ta nálož je policií před výbuchem nalezena a zneškodněna, jedná se tedy o pokus ukončený. O pokus neukončený by šlo např. v tom případě, že by pachatel byl přistižen při kladení nálože a prchá pryč (neučinil vše, co pokládal za nezbytné k dokonání činu). Jako jiný příklad zde Kučera uvádí pokus trestného činu rvačky podle ustanovení § 158 trestního zákoníku, kdy je pachatel zadržen někým jiným bezprostředně před připojením se do rvačky. Pokus je zde tedy možný, a proto není pojmově vyloučen.⁸⁰

---

⁷⁸ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 51.

⁷⁹ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 46-48.

⁸⁰ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 51-52.

3b.2.5) Předčasně dokonané trestné činy

Jak bylo uvedeno již v přípravě, v tomto případě je přípravné (pokusné) jednání pachatele povýšeno na roveň dokonatého trestného činu, třeba nedojde k následku stanovenému zákonem. Ze zákonné úpravy tedy v tomto případě vyplývá, že pokoušení se o trestný čin znamená dokonání trestného činu. Tímto vyzdvižením pokusu na roveň dokonatého trestného činu je pokus trestného činu vyloučen v právním smyslu. Dle Kučery ohledně pokusu předčasně dokonatých trestných činů došla nauka výjimečně ke shodě. Avšak on sám je však toho názoru, že pokus předčasně dokonatých trestných činů není vyloučen absolutně, neboť je podle něj možné se dopustit např. pokusu trestného činu násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle ustanovení § 352 odst. 1, 3 trestního zákoníku, jakožto úmyslného jednání bezprostředně směřujícího ke spolčení za podmínky, že k němu nakonec nedošlo. A to protože se v tomto případě přípravné jednání považuje za dokonatý trestný čin, a tedy stádiem, které mu předchází, je pokus onoho trestného činu.⁸¹ Podle toho je tedy u předčasně dokonatých trestných činů pokus trestného činu možný, avšak pouze u těch trestných činů, které jsou dokonané již ve stádiu přípravy. Avšak u trestných činů, které jsou předčasně dokonané ve stádiu pokusu, je pokus absolutně vyloučen.

3b.2.6) Trestné činy s širokým vymezením skutkové podstaty

V této kategorii je pokus vyloučen. Zde se jedná o trestné činy takové, jejichž skutkové jednání je vymezeno tak široce, že překrývá pokus, příp. i přípravu (postačí však i pouhé zahrnutí pokusu). V těchto případech jde o trestné činy, ve kterých je jednání označeno „neurčitými“ pojmy jako třeba „pletichy“ či „nekalé jednání“. Lze tedy hovořit např. o trestném činu obcházení branné povinnosti podle ustanovení § 371 trestního zákoníku, o trestném činu pletich v insolvenčním řízení dle ustanovení § 226 trestního zákoníku, či o trestném činu pletich při veřejné dražbě dle ustanovení § 258 trestního zákoníku. Trestné činy s širokým vymezením skutkové podstaty se právě kvůli tomuto vymezení a překrývání s pokusem (popř. i přípravou) podobají trestným

---

⁸¹ KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 48-49.

činům předčasně dokonáným, které jsou dokonány ve stádiu pokusu (viz. výše). Rozdíl vidí Kučera hlavně v tom, že trestné činy předčasně dokonané ve stádiu pokusu jsou dle zákonné dikce přímo prohlášeny za dokonané, i když jsou materiálně pokusem. A na druhou stranu u trestných činů s širokým vymezením skutkové podstaty (překrývání s pokusem popř. i přípravou) je pokus vyloučen nepřímo právě tou širokou formulací jejich jednotlivých skutkových podstat. U předčasně dokonáných trestných činů je tedy pokus vyloučen vzhledem k zákonodárcem výslovnému povýšení na trestné činy dokonané (cílené posílení ochrany daných společenských vztahů), zatímco u trestných činů s širokým vymezením skutkové podstaty je pokus vyloučen právě proto, že jejich skutkovou podstatu zákonodárce formuloval příliš široce, čímž pokus vyloučil jakoby „mimoděk“. Lze tedy říci, že v této kategorii je pokus pojmově vyloučen.⁸²

3b.3) Nezpůsobilý pokus

Nezpůsobilým pokusem je „taková činnost, ze které podle obecných zkušeností objektivně výsledek nemůže nastati, třeba pachatel vykonal neb i kdyby byl vykonal vše, čeho je k provedení činu třeba.“⁸³

Základem nezpůsobilosti pokusu je omyl, při kterém pachatel jednající předpokládá určitou skutečnost, která neexistuje, a to buď jako celek, nebo tak, jak si jí představoval. Jedná se o omyl pozitivní a právě onen omyl rozlišuje způsobilost a nezpůsobilost pokusu. Samotné jednání (bez omylu) ve stádiu pokusu by bylo způsobilé přivodit následek uvedený ve skutkové podstatě, kdyby bylo dokonáno, avšak u nezpůsobilého pokusu je tomu právě naopak. Jednání není způsobilé z důvodu omylu způsobit onen následek zákonem požadovaný, a to bez ohledu na to, jestli zůstane ve stádiu pokusu.⁸⁴

Jak již bylo řečeno, pachatel nezpůsobilého pokusu jedná v omylu, a tak předpokládá způsobilost předmětu útoku, jeho prostředků užitých ke spáchání trestného činu, nebo svou způsobilost. Z toho vyplývá rozlišování na omyl běžný (ontologický) a

---

⁸² KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 49.

⁸³ EYSSELT, Eduard. *Pokus o trestný čin*. Praha: Linhart, 1947, s. 103.

⁸⁴ KUČERA, Pavel. *Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilým subjektem*. Trestněprávní revue. 2008, č. 5, s. 144-145.

omyl hrubý/naivní (nomologický). Omyl běžný bývá např. špatný odhad dostřelu zbraně, omyl hrubý bývá až kuriozní přesvědčení pachatele o tom, že by mohl někoho usmrtit např. zaříkáváním (někdy označován jako pokus naivní).⁸⁵

Dnešní právní úprava rozlišuje nezpůsobilost pokusu do tří skupin:

- 1) pokus na nezpůsobilém předmětu útoku,
- 2) pokus nezpůsobilými prostředky,
- 3) pokus nezpůsobilým subjektem trestného činu.

Dřív než rozeberu současné rozdělení nezpůsobilosti pokusu, si dovolím krátce pohlédnout do historie z důvodu porovnání se současnou úpravou.

První objektivní teorie vytvořily dva typické druhy (první dvě výše uvedené skupiny) nezpůsobilého pokusu, avšak podle Eysselta nebyly všechny možnosti kompletně vyčerpány. Tvrdil, že tam, kde určitý způsob provedení nebo určité časové nebo místní poměry tvoří součást skutkové podstaty, může být dána nezpůsobilost způsobem provedení, místem a časem trestné činnosti.⁸⁶

Podle něj se pracovalo jak u prostředků, tak i u předmětu, s nezpůsobilostí relativní i absolutní. „Podle ustáleného názoru jde o relativně nezpůsobilý pokus tehdy, jsou-li použité prostředky nebo předmět, proti němuž čin směřoval, nezpůsobilé pouze in concreto, tj. za daných okolností jednotlivého případu, o absolutně nezpůsobilý pokus pak, jsou-li nezpůsobilé in abstracto, tj. za každých okolností nebo – můžeme říci – mnohdy vůbec pojmově.“⁸⁷

Jak jsem již uvedl výše, Eysselt znal první dvě skupiny nezpůsobilého pokusu, ale dle jeho názoru nebylo toto rozdělení dostatečné, on sám dospěl ke čtyřem možným druhům nezpůsobilého pokusu:

- 1) pokus relativně nezpůsobilým prostředkem – lze způsobit zamýšlený následek, ale vzhledem k okolnostem konkrétního případu tento následek nemohl být způsoben (nedostatečné množství jedu k vraždě),

---

⁸⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 287.

⁸⁶ EYSELT, Eduard. *Pokus o trestný čin*. Praha: Linhart, 1947, s. 103.

⁸⁷ EYSELT, Eduard. *Pokus o trestný čin*. Praha: Linhart, 1947, s. 104.

- 2) pokus absolutně nezpůsobilým prostředkem – nelze vůbec dosáhnout zamýšleného následku (usmrcení zaklínáním či zařikáváním),
- 3) pokus na relativně nezpůsobilém předmětu útoku – předmět je nezpůsobilý za konkrétních okolností daného případu (pachatel chce znásilnit ženu, která jej převyšuje svou silou, a tak se mu snadno ubrání),
- 4) pokus na absolutně nezpůsobilém předmětu útoku – předmět útoku fyzicky nebo právně vůbec neexistuje, a pokud ano, tak nemá vlastnosti předpokládané skutkovou podstatou (vražda mrtvol, odcizení vlastní věci namísto cizí)⁸⁸

3b.3.1) Pokus na nezpůsobilém předmětu útoku

V případě pokusu na nezpůsobilém předmětu útoku jde o „omyl ve způsobilosti nebo existenci předmětu útoku a současně omyl v existenci nebo zasažitelnosti individuálního objektu trestného činu.“⁸⁹ Pachatel útoku zcela mylně předpokládá existenci určitého společenského vztahu, který ovšem neexistuje, např. nedovolené přerušování těhotenství, avšak žena těhotná ve skutečnosti nebyla; dvojí manželství, ale první manželka zemřela (srov. R 57/1955, R 10/1979).

Jak je vidno, objekt trestného činu v tomto případě neexistuje, nebo není takový, jaký si ho pachatel představoval, což však neznamená, že by jednání pachatele nebylo společensky škodlivé. Zde ale dochází často ke kolizi názorů. Např. Patrik Příbelský se staví proti názoru, že i když v tomto případě nebyl zasažen individuální objekt, byl zasažen objekt všeobecný. Podle něj by měla být trestnost takového pokusu založena na protiprávnosti činu, kterým je ohrožen právní pořádek jako celek. Tvrdí, že trestání nezpůsobilého pokusu stojí na společenském a státněpolitickém zájmu na pevnosti právního pořádku, a ne na ochraně určitých právních statků reprezentovaných objektem trestného činu.⁹⁰

---

⁸⁸ EYSSELT, Eduard. *Pokus o trestný čin*. Praha: Linhart, 1947, s. 104-105.

⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 241.

⁹⁰ PRÍBELSKÝ, Patrik. *Vybrané otázky trestnosti nezpůsobilého pokusu*. *Trestněprávní revue*. 2006, č. 8, s. 243.

3b.3.2) Pokus nezpůsobilými prostředky

V tomto případě jde o to, že pachatel má v úmyslu spáchat trestný čin prostředky, které jsou k tomu zcela nezpůsobilé vzhledem k jejich vlastnostem. Trestný čin pachatel nedokončí, za použití těchto prostředků nelze dosáhnout zamýšleného následku uvedeného ve skutkové podstatě (např. slepé náboje ve zbrani, atrapa zbraně použitá k vraždě, nalití domnělého jedu do pití). Jedná se v tomto případě o pozitivní skutkový omyl na straně pachatele. Podle Příbelského tento druh omylu trestnost nevylučuje, záleží totiž na náhodě, a náhodě nelze exkulpační účinek přiznávat.⁹¹ (srov. R 66/1958).

3b.3.3) Pokus nezpůsobilým subjektem

Pokus nezpůsobilým subjektem není tak častá forma pokusu, ale i tak se v praxi vyskytuje. Tato forma vyžaduje po subjektu určité vlastnosti. Např. trestný čin ohrožení pohlavní nemocí podle ustanovení § 155 trestního zákoníku, kdy se pachatel domnívá, že má pohlavní nemoc, a přesto provozuje nechráněný pohlavní styk s ostatními osobami. Ve skutečnosti ale žádnou pohlavní nemoc nemá.⁹² V jiných případech se jedná pouze o určitý okruh osob, které mohou takovýto pokus spáchat, např. trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ustanovení § 346 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, kdy je osoba poučena a vyslechnuta jako svědek před zahájením trestního stíhání, aniž by byly splněny podmínky uvedené podle ustanovení § 158 odst. 8 trestního řádu.⁹³

Je třeba říci, že určitá zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení pachatele se vztahuje k § 114 trestního zákoníku, který v odst. 1 říká, že „Jestliže k spáchání trestného činu trestní zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, může být pachatelem nebo spolupachatelem trestného činu pouze osoba,

---

⁹¹ PRÍBELSKÝ, Patrik. *Vybrané otázky trestnosti nezpůsobilého pokusu*. Trestněprávní revue. 2006, č. 8, s. 243.

⁹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 278.

⁹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 241.

kteřá má požadovanou vlastnost, způsobilost nebo postavení.“, avšak otázka pokusu zde řešena není. K této problematice tedy existuje více názorů ohledně trestnosti.

Šámál v komentáři uvádí, že o pokus trestného činu se nejedná, pokud speciální či konkrétní subjekt u trestných činů s omezeným okruhem pachatelů chybí, neboť zde chybí znak skutkové podstaty trestného činu, když je tato norma adresována pouze těm určitým osobám omezeného okruhu pachatelů. Jako příklad nemožnosti pokusu uvádí trestný čin zneužívání pravomoci úřední osoby podle ustanovení § 329 trestního zákoníku u osoby, která se za úřední osobu pokládá z omylu, a to ať už skutkového nebo právního⁹⁴

Také Pavel Kučera se problematikou nezpůsobilého subjektu zabývá ve svém článku „Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilého subjektu“, kde ji důkladně rozebírá. Podle jeho názoru zde znak skutkové podstaty naplněn není. Uvádí, že s ohledem na trestný čin je pokus méně rozvinutou formou trestné činnosti než trestný čin dokonáný, a že mu chybí některý ze znaků skutkové podstaty. Kdyby tomu tak nebylo, jednalo by se o trestný čin dokonáný a ne o pokus. V zákoně se totiž hovoří pouze o nedostatku dokonání, ne o nedostatku toho či onoho znaku skutkové podstaty. Podle toho tedy nezáleží vůbec na tom, z jakého důvodu k dokonání nedošlo, resp. bylo-li to z důvodu předmětu, prostředků či subjektu.⁹⁵

„Lze tedy říci, že i v případě pokusu nezpůsobilého subjektu je individuální objekt trestného činu ohrožen. Připusťme však, že nikoliv v rovině konkrétní, nýbrž „pouze“ v rovině obecné.“⁹⁶

Podle Kučery pokus vyvolává nebezpečí pro zájmy chráněné zákonem ať už je způsobilý nebo nezpůsobilý. V obou případech nakonec stejně nedojde k dokonání trestného činu, a to ať už náhodou nebo v důsledku jiných okolností. Individuální objekt je tedy v případě pokusu ohrožen i u nezpůsobilého subjektu, sice ne v konkrétní rovině, ale pouze v rovině obecné. Nakonec uvádí, že s ohledem na jeho argumenty by

---

⁹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 241.

⁹⁵ KUČERA, Pavel. *Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilým subjektem*. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 5, s. 146-149.

⁹⁶ KUČERA, Pavel. *Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilým subjektem*. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 5, s. 149.

měl být tento typ nezpůsobilého pokusu považován za trestný. Beztrestný totiž bude případ pokusu naivního.⁹⁷

3b.4) Trestání nezpůsobilého pokusu

V trestním zákoníku není ani jedno ustanovení týkající se nezpůsobilého pokusu, nebylo tomu tak ani v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. To však neznamená, že by nezpůsobilý pokus byl beztrestným jednáním. Dle důvodové zprávy ohledně nezpůsobilé přípravy a pokusu zůstává nadále zachována jejich trestnost, aniž by bylo rozlišováno, je-li jejich nezpůsobilost relativní či absolutní.

Podle Příbelského by bylo v rozporu s ochrannou funkcí trestního práva, kdyby bylo upuštěno od trestání každého druhu nezpůsobilého pokusu jenom proto, že současná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení o trestnosti nezpůsobilého pokusu. Vždyť i nezpůsobilý pokus je společensky škodlivý, a přestože současná právní úprava tuto problematiku výslovně neřeší, obsahuje prostředky jejího postihu.⁹⁸

Kučera uvádí, že ohledně nezpůsobilého pokusu lze jeho trestnost dovodit z ustanovení § 46 odst. 2 trestního zákoníku. Podle něj je základem trestní odpovědnosti ustanovení § 21 trestního zákoníku v souvislosti s principy skutkového omylu (nikoliv samotné ustanovení § 21 TrZ). Na základě těchto pravidel budou případy nezpůsobilého pokusu trestného činu trestné, a to při splnění zákonných podmínek. Bude-li pachatel jednat ve skutkovém pozitivním omylu, přičemž nenaplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu (ale bude přesvědčen o tom, že naplnil), může být jeho odpovědnost za pokus trestného činu dána, a to bez ohledu na to, zda objektivně vzato trestný čin dokonat mohl nebo ne. Pachatel totiž svým jednáním zamýšlí trestný čin spáchat, čímž se nijak neliší od pokusu běžného. Důvod trestnosti nezpůsobilého pokusu stojí na zločinném úmyslu pachatele, který se navenek projevil jeho jednáním.⁹⁹

---

⁹⁷ KUČERA, Pavel. *Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilým subjektem*. Trestněprávní revue. 2008, č. 5, s. 149.

⁹⁸ PRÍBELSKÝ, Patrik. *Vybrané otázky trestnosti nezpůsobilého pokusu*. Trestněprávní revue. 2006, č. 8, s. 241.

⁹⁹ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 15-16.

Při ukládání trestu je však třeba přihlídnout k povaze a k závažnosti trestného činu, k osobním poměrům pachatele, jeho způsobu života, přihlídnout k tomu, jak moc se jednání pachatele přiblížilo k dokonání onoho trestného činu, k okolnostem a k důvodům, pro které k dokonání nedošlo. Též je třeba zohlednit zásadu subsidiarity trestní represe s ohledem ke společenské škodlivosti činu.

K ustanovení § 46 odst. 2 trestního zákoníku o upuštění od potrestání se vztahuje důvodová zpráva k ustanovení § 21 trestního zákoníku, ve které se píše, že „případy, u nichž nezpůsobilost pokusu sám pachatel pro značně nerozumný přístup a pošetilost nerozpozná, by měly zůstat nepotrestány (viz obdobně § 23 odst. 3 německého trestního zákoníku – StGB), jak to vyplývá z navrhovaného ustanovení § 46 odst. 2 o upuštění od potrestání, nebo by měly být potrestány výrazně mírněji podle navrhovaného § 58 odst. 5 o mimořádném snížení trestu odnětí svobody.“ Zde Kučera poznamenává, že mezi důvodovou zprávou ohledně ustanovení § 46 odst. 2 a zněním v trestním zákoníku je nesrovnalost. Důvodová zpráva totiž připouští upuštění od potrestání v případě absolutně nezpůsobilého pokusu, ale znění ustanovení § 46 odst. 2 trestního zákoníku zakládá možnost upustit od potrestání dokonce i v případě relativně nezpůsobilého pokusu. Jde podle něj o chybu nedůsledného převzetí právní úpravy z německého StGB.¹⁰⁰

Též se snaží upozornit na to, že každý případ je třeba brát individuálně a nelze aplikovat ustanovení o upuštění od potrestání na jakýkoliv absolutně nezpůsobilý pokus.

3b.5) Trestání pokusu

Trestnost pokusu trestného činu je uvedena v ustanovení § 20 odst. 2 trestního zákoníku. „Pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonáný trestný čin.“

Jak jsem již uvedl výše u trestání přípravy, i v tomto případě se použije ustanovení § 38, § 39 odst. 1, 2, 6 písm. c) trestního zákoníku a násl. pro stanovení druhu a výměry trestu. Důležité zde bude i to, jedná-li se o pokus trestného činu

---

¹⁰⁰ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 16.

ukončeného či neukončeného, tedy zda pachatel udělal vše, co považoval za nutné k dokonání trestného činu, nebo ne. Také je nutné vzít v potaz přiblížení jednání pachatele k dokonání trestného činu, stejně tak jako k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo. Soud zohlední i význam dotčeného zákonem chráněného zájmu, způsob provedení, následek, míru zavinění atd.

„Pokus trestného činu je bezvýjimečně trestný podle trestní sazby stanovené na dokonání trestný čin. Pro nedostatek následku a v důsledku toho pro nižší typovou společenskou škodlivost činu bude zpravidla za pokus trestného činu uložen trest mírnější, než by byl uložen za trestný čin dokonání, spáchaný za jinak stejných okolností.“¹⁰¹

Trestní zákoník též umožňuje podle ustanovení § 58 mimořádně snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby (moderační právo soudu), a to podle odstavce 1 (obecné ustanovení), a odstavce 5 (speciální ustanovení) vztahujícím se k přípravě, pomoci i k pokusu trestného činu. Podle odstavce 5 (§ 58) není soud ustanovením odstavce 3 vázán, jestliže odsuzuje pachatele za přípravu k trestnému činu nebo za pokus trestného činu nebo za pomoc k trestnému činu a má vzhledem k povaze a závažnosti přípravy nebo pokusu nebo pomoci za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody tímto zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Ovšem pokud by se soud rozhodoval o snížení trestu odnětí svobody podle odstavce 1, nelze opomenout ustanovení odstavce 3, podle kterého nesmí uložit trest kratší, než v tomto odstavci uvedeno. Všechny tyto okolnosti musí soud pečlivě zvážit, prozkoumat podmínky popř. jejich absenci, závažnost trestného činu vzhledem k ostatním okolnostem, a odůvodnit proč se rozhodl použít dané trestní sazby.¹⁰²

Soud má též možnost mimořádného zvýšení trestu podle ustanovení § 59 trestního zákoníku u pokusu stejně tak jako v případě přípravy. Ovšem pouze pokud se jedná o zvlášť závažný zločin, který znovu spáchal pachatel, ač již byl za takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán. Soud tak může uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené trestním zákoníkem, jejíž horní hranice se zvyšuje o 1/3, ale pouze v případě, že je závažnost zvlášť závažného zločinu vzhledem k takové

---

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 243.

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 243.

recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo je možnost nápravy pachatele ztížena.¹⁰³

Na rozdíl od přípravy zvláště závažného zločinu, zde u pokusu trestného činu lze použít ustanovení § 46 odst. 1 trestního zákoníku, neboť toto povoluje upustit od potrestání toho pachatele, který spáchal přečin, spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě, pokud ovšem lze důvodně očekávat vzhledem k závažnosti přečinu a k dosavadnímu životu pachatele, že postačí pouhé projednání věci k jeho nápravě, stejně tak i k ochraně společnosti. Lze také podle ustanovení § 48 odst. 1 trestního zákoníku upustit od potrestání s dohledem. A stejně jako v případě přípravy může soud užitím ustanovení § 47 trestního zákoníku upustit od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, a to za stejných podmínek, které jsem již uvedl v případě přípravy.¹⁰⁴

---

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 243.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 244.

4) ZÁNÍK TRESTNOSTI PŘÍPRAVY A POKUSU TRESTNÉHO ČINU

4.1) Pojem zániku trestnosti přípravy a pokusu trestného činu

Jak již bylo dříve řečeno, hlavní charakteristický znak přípravy a pokusu je absence zamýšleného následku (nedojde k dokonání trestného činu). Zákon v této chvíli nabízí pachatelům jakousi možnost na poslední chvíli si své jednání rozmyslet, změnit jej, a být tak zbaven trestnosti. Za splnění určitých podmínek tedy tímto dojde k zániku trestnosti přímo ze zákona.

Je nutné říci, že k zániku trestnosti přípravy a pokusu zákon používá totožná ustanovení, rozdíl je jen v tom, že u přípravy se musí jednat o zvlášť závažný zločin. Užívá se tedy ustanovení podle § 20 odst. 3 a ustanovení § 21 odst. 3 trestního zákoníku, která zní:

Trestní odpovědnost za přípravu k zvlášť závažnému zločinu/trestnému činu zaniká, jestliže pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu/trestného činu a

- a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy/pokusy trestného činu, nebo
- b) učinil o přípravě zvlášť závažného zločinu/pokusy trestného činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy/podniknutého pokusu trestného činu, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

4.2) Upuštění od dalšího jednání

V dřívější úpravě trestního práva¹⁰⁵ stačilo k zániku trestní odpovědnosti buď upuštění od dalšího jednání a odstranění překážek, nebo učiněné oznámení o přípravě či pokusu v době, kdy mohlo ještě být nebezpečí odstraněno. U druhé možnosti tedy pachatel nemusel od dalšího jednání upustit. Dnešní úprava je přísněji koncipována, a je tedy nutno upuštění od dalšího jednání i v druhém případě.

V první řadě pachatel tedy musí dobrovolně upustit od dalšího jednání. V řadě druhé musí být splněn požadavek odstranění nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, nebo učinění oznámení o přípravě nebo pokusu v době, kdy vzniklé nebezpečí může být ještě odstraněno (viz níže kapitola 4.3).

Tím, že pachatel dobrovolně od dalšího jednání upustí, je podstatně snížena společenská škodlivost. Nicméně tím ale škodlivost nezanikne zcela, nelze upuštěním totiž odčinit to, co se již stalo. Trestnost dokonání trestného činu nezanikne, byl-li již spáchán (to je případ kvalifikované přípravy a kvalifikovaného pokusu).¹⁰⁶ V Kučerově článku on sám uvádí citaci Eysselta: „Tam, kde již následek skutečně nastal, nelze v žádném případě mluvit o dobrovolném ustoupení od pokusu (nejde již o pokus, je-li čin dokonán). Jako důvod beztrestnosti může zde přicházet v úvahu pouze účinná lítost“¹⁰⁷ Je také důležité říci, že pachatel upustí od jednání zcela dobrovolně, a to s vědomím, že mu nic nebrání přípravu či pokus dokončit.

I v případě, že pachatel přestane jednat v souvislosti s tím, že se obává za toto své jednání odpovědnosti a uložení trestu, lze hovořit o dobrovolném upuštění. Jeho obava ale nesmí být podložena činností orgánů činných v trestním řízení či jiné osoby, která pachatelovo přípravné jednání či pokus odhalila. Upuštěním od jednání z vlastního rozhodnutí kvůli jeho obavě z odhalení není vyloučena dobrovolnost tohoto upuštění.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ Zákon č. 140/1961 trestní zákon.

¹⁰⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 279.

¹⁰⁷ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 22.

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 229-230.

Lze tedy rozdělit případy, pro které o dobrovolné upuštění nepůjde:

- a) Pachatel upustil od dalšího jednání z toho důvodu, že věděl, že když bude pokračovat, bude odhalen,
- b) pachatel upustil od dalšího jednání z důvodu přistižení při přípravě či pokusu, a následně se obával, že bude odhalen (srov. R 21/1972),
- c) pachatel upustil od dalšího jednání z důvodu pro něj nepřekonatelné překážky (pachateli nestačilo náčiní pro vypáčení sejfu, nedostal se přes bezpečnostní zařízení, nepřekonal odpor poškozené osoby) (srov. R 5/1951),
- d) pachatel upustil od pokusu trestného činu z důvodu lsti poškozené osoby (pachatel chtěl násilnit ženu, ta mu však řekla, že „po dobrém to půjde lépe“),
- e) pachatel ustoupí od dalšího jednání jen dočasně s tím, že svůj záměr pouze odloží na pozdější příznivější dobu,
- f) pachatel upustí od dalšího jednání poté, co se mu první předchozí pokus nezdařil,
- g) pachatel ustoupí od pokusu trestného činu a učiní oznámení o své trestné činnosti, neboť se obával prozrazení vzhledem ke zjištění, že proti jeho spolupachateli bylo zahájeno trestné stíhání.

Jelínek sám uvádí, že dobrovolnost vyžaduje, aby rozhodnutí bylo trvalé, konečné a působilo až do konečného odvrácení nebezpečí následku. Upuštěním od dalšího jednání z důvodu nevhodnosti současné situace na vhodnější dobu nelze pokládat za dobrovolné upuštění od dalšího jednání. Stejně tak důvod neúspěšnosti předchozího pokusu nelze pokládat za dobrovolné upuštění od dalšího jednání, neboť zde již onen původní neúspěšný pokus trestný bude.¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 282.

4.3) Odstranění nebezpečí

Jak jsem již psal výše, v druhé řadě je třeba splnit požadavek odstranění nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, nebo učinění oznámení o přípravě nebo pokusu v době, kdy vzniklé nebezpečí může být ještě odstraněno. Pro odstranění nebezpečí v některých případech postačí pouze zanechání činnosti, která byla v souvislosti s přípravou či pokusem vykonávána. V určitých případech je též nutné učinit nezbytná opatření, aby nebezpečí mohlo být odstraněno a pominulo, tedy je vyžadováno jednání pachatele. Toto jednání pachatele je vyžadováno vždy u omisivních trestných činů, kde je zapotřebí k zániku nebezpečí pachatelovo konání.

V případě přípravy ve formě organizátorství, návodu či pomoci je třeba zabránit v jednání dalším osobám, k jejichž zvlášť závažnému zločinu příprava mířila, nebo odstranit své přispění k zvlášť závažnému zločinu, ke kterému příprava směřovala.¹¹⁰

Pro odstranění nebezpečí a odvrácení hrozícího následku lze využít i pomoci dalších osob, ale musejí jednat na základě aktivního jednání samotného pachatele.¹¹¹ To ovšem neplatí v případě, kdy pachatel upustí od dalšího jednání potom, co již poškozenou několikrát udeřil motykou do hlavy s úmyslem ji usmrtit. V té době mu totiž vznikla povinnost poskytnout poškozené pomoc nebo zajistit pomoc lékaře či jiné osoby, neučiní-li tak, neodstraní nebezpečí, které poškozené z jeho předchozího jednání hrozilo.¹¹²

Pro řešení otázky odpovědnosti pokusu trestného činu, otázky, zda pachatel upustil dobrovolně od dalšího jednání a odstranil nebezpečí, které zájmu chráněnému zákonem vzniklo, a zda trestnost činu zanikla či ne, má svou důležitost také rozdělení pokusu na ukončený a neukončený.

V trestním zákoníku nejsou tyto formy pokusu nijak uvedeny, teorie a praxe je rozlišuje takto:¹¹³

---

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 230.

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 230 a 246.

¹¹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 247.

¹¹³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 286.

- i) **pokus ukončený** – pachatel učinil vše, co považoval za nutné k dokonání trestného činu, např. podá poškozenému smrtelné množství jedu; pokud ne, jde o
- ii) **pokus neukončený** – zde např. podá poškozenému první dávku jedu s tím, že další budou následovat.

Jak je již uvedeno výše, pojem ukončeného či neukončeného pokusu má význam hlavně pro stanovení odpovědnosti pachatele podle toho, zda splnil všechny zákonné podmínky pro zánik trestnosti z důvodu dobrovolného upuštění od dokonání trestného činu ve stádiu pokusu podle ustanovení § 21 odst. 3 trestního zákoníku.

4.3.1) Pokus neukončený

Neukončený pokus je charakterizován tím, že pachatel ještě neučinil vše, co považoval za nutné k dokonání trestného činu. Je zde třeba ještě pokračovat v jednání, aby zamýšlený následek nastal. V tomto případě se tedy pachatel zdrží dalšího jednání, které považuje za potřebné k dokonání trestného činu, a současně s tím odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému zákonem. Zde totiž stále existuje určitý časový prostor pro možnost dobrovolného upuštění od dokonání.¹¹⁴ K zániku trestnosti postačí, když od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu pachatel upustí. Pachatel v jednání přestane pokračovat, neučiní další kroky dle jeho představy směřující k dokonání, odstraní tak i nebezpečí, které hrozilo zákonem chráněnému zájmu (např. pachatel odejde z místa činu dříve, než k němu dorazí jeho oběť).¹¹⁵

4.3.2) Pokus ukončený

Pokus ukončený je naopak od pokusu neukončeného charakterizován tím, že pachatel učinil vše, co považoval za nezbytné k dokonání trestného činu, čímž se pokus ukončený dostal do těsné blízkosti s možností způsobit zamýšlený následek, avšak ten přesto nenastane (např. pachatel namíří na jinou osobu střílnou zbraň, vystřelí v úmyslu

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 246.

¹¹⁵ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 23.

ho usmrtit, ale mine).¹¹⁶ Pokus ukončený tímto ve své podstatě nemá skoro žádnou možnost splnit podmínky zániku trestnosti podle ustanovení § 21 odst. 3 písm. a), b). Leč existují zde i výjimky v případech, kdy ještě zůstává určitá doba pro zánik trestnosti. Je ale třeba víc než „pouhé“ dobrovolné upuštění od dalšího jednání, vyžaduje se dobrovolné aktivní jednání pachatele a odstranění nebezpečí hrozící zájmu chráněnému zákonem nebo včasné učinění oznámení (srov. R 16/1979).¹¹⁷

Podle Šámala nelze aktivitu pachatele k odvrácení nebezpečí ukončeného pokusu žádným způsobem měřit ani ji nějakým způsobem obecně stanovit. Je totiž třeba posuzovat každý případ zcela individuálně a zohlednit všechny okolnosti případu včetně poměrů pachatele.¹¹⁸ Podle Kučery by měla být při výměře trestu jako polehčující okolnost zohledněna i upřímná snaha odvrátit dokonání, i když neúspěšně.¹¹⁹

4.4) Učinění oznámení

Z paragrafového znění v části 4.1) vychází, že nejen dobrovolným upuštěním od dalšího jednání a odstraněním nebezpečí hrozící zájmu chráněným zákonem lze docílit trestnosti. Další možností je dobrovolné upuštění od dalšího jednání (viz. kapitola 4.2) a učinění oznámení o přípravě zvláště závažném zločinu/pokusu trestném činu. Je však nutné toto oznámení učinit v době, kdy lze ještě nebezpečí, které vzniklo zákonem chráněnému zájmu, odstranit.

Aby mohlo být oznámení bráno v potaz, je nutno jej učinit státnímu zástupci či policejnímu orgánu, přičemž jejich příslušnost v tomto případě nehraje roli. Voják může oznámení učinit svému nařízenému, zde také nemá význam, který nadřízený to bude. Nejdůležitější však je, aby bylo oznámení učiněno včas, tedy v době, kdy je ještě možné nebezpečí odstranit.¹²⁰ V tomto případě ale není zánik trestnosti vázán na odstranění nebezpečí, nýbrž na onom včasné oznámení. Může totiž nastat i situace, kdy nebezpečí nebude odstraněno chybou státního zástupce, policejního orgánu či

---

¹¹⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 280.

¹¹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 246.

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 246.

¹¹⁹ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 23.

¹²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 231 a 247.

nadřízeného vojáka. Může vyvstat překážka, která včasnému odstranění nebezpečí zabráni nebo reakce výše uvedených nebude dostatečně rychlá či účinná. Právě pro takovéto případy není vhodné a spravedlivé, aby posloužili k tíži pachatele, který splnil podmínky uvedené zákonem pro zánik trestnosti.¹²¹

Podle trestního zákoníku jsou státní zástupci, policejní orgán i nadřízení vojáci povinni taková oznámení přijímat. Tyto subjekty jsou taxativně vymezeny. Proto by oznámení jakémukoliv jinému orgánu či osobě nemělo pro zánik trestnosti podle ustanovení § 20 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku a ustanovení § 21 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku žádný význam, třeba by bylo učiněno dobrovolně a včas. V případě takto učiněného oznámení a na něj navazujícího odstranění nebezpečí a zabránění dokonání by se příprava zvlášť závažného zločinu a pokus trestného činu hodnotily podle ustanovení § 39 odst. 1, 2, 6 písm. c) trestního zákoníku. Byla by zde i možnost použití postupu podle ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku.¹²²

Ohledně učiněného oznámení je zajímavý Kučerův názor na odstavec b), neboť podle něj je toto ustanovení nadbytečné. Odstavec b) totiž předpokládá upuštění od dalšího jednání a učinění oznámení v době, kdy lze ještě hrozícímu nebezpečí zabránit. Problém je v tom, že učinění oznámení je v podstatě aktivním jednáním pachatele, kterým se snaží zabránit hrozícímu nebezpečí zájmu chráněnému zákonem, čímž se dostáváme k odstavci a).¹²³

4.5) Zánik trestní odpovědnosti za účasti více osob

Tuto otázku již současná úprava obsahuje (dříve se zánik trestnosti pouze dovozoval, nebyl stanoven v zákoně), a to ustanoveními § 20 odst. 4 a § 21 odst. 4 trestního zákoníku, kde uvádí: „Je-li na činu zúčastněno více osob, nebrání zániku trestní odpovědnosti za přípravu/pokus pachatele, který takto jednal, je-li čin dokonán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.“

---

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 231 a 247.

¹²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 231 a 247.

¹²³ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 27.

Zánik trestní odpovědnosti je tedy v tomto případě vázán pouze na osobu, která splní podmínky onoho zániku trestní odpovědnosti, a to dobrovolně z vlastní vůle.

Pro zánik trestnosti je tedy třeba splnění následujících podmínek:

- 1) Pachatel musí splnit podmínky zániku trestnosti již podle § 20 odst. 3 či podle § 21 odst. 3 trestního zákoníku, tedy dobrovolně upustit od dalšího jednání směřujícího ke spáchání trestného činu, a to buď s odstraněním vzniklého nebezpečí (způsobeného jím i dalšími zúčastněnými osobami/dalšími spolupachateli) zájmu chráněnému zákonem, anebo s učiněním oznámení příslušným orgánům,
- 2) zvláště závažný zločin/trestný čin byl dokonán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

Je třeba poznamenat, že se v případě zániku trestnosti spolupachatele pokusu použije ustanovení § 21 odst. 4, kdežto v případě přípravy se vzhledem k definici účastníka použije speciální ustanovení podle § 24 odst. 4 pro zánik odpovědnosti účastníka.¹²⁴

Z výše uvedených podmínek je jasné, že v prvním případě jde o podmínky shodné pro zánik trestní odpovědnosti jednoho pachatele, což již bylo rozebráno dříve. Níže tedy rozvedu spíše podmínku druhou. Ještě dodám, že použiji zjednodušeně termínu „pachatel“, čímž označuji osobu snažící se domoci zbavení trestní odpovědnosti ať už ve stádiu přípravy zvláště závažného zločinu či pokusu trestného činu, a to za účasti více osob.

Kučera v závěru svého článku chválí současnou právní úpravu, kde uvádí, že zlepšila postavení spolupachatele pokusu trestného činu. Již totiž stačí, aby odstranil efekt své předchozí účasti na deliktu a dobrovolně, opravdově a vážně se snažil o odvrácení dokonání (dříve nestačilo pouze odstranit účinky svého podílení se na dokonaném trestném činu, jestliže zároveň dokonání nezabránil).¹²⁵

---

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 248.

¹²⁵ KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 28.

Zánik trestní odpovědnosti přípravy a pokusu je za účasti více osob individualizován pouze pro toho pachatele, který od něj skutečně sám a dobrovolně ustoupil, nevztahuje se na ostatní. Tedy zánik trestnosti u jednoho pachatele nezpůsobuje stejný zánik trestnosti i u ostatních.

V komentáři se dočteme, že v případě dokonání trestného činu ostatními, nebude pachatel, který dobrovolně upustil od dalšího jednání a o přípravě či pokusu učinil včasné oznámení v době, kdy mohlo být ještě nebezpečí hrozící zájmu chráněnému zákonem odstraněno, trestně odpovědný. A to z toho důvodu, že zánik trestní odpovědnosti je v zákoně vázán na ono včasné oznámení a ne na skutečné odstranění nebezpečí příslušnými orgány.¹²⁶

U pokusu je problém ohledně jeho bezprostřednosti, blízkosti k dokonání trestného činu, protože v některých případech není možné dodržet podmínku včasného oznámení. Pokud pachatel učiní oznámení v době, kdy ostatní bez jeho přispění trestný čin dokonali, nemůže k odstranění nebezpečí žádným způsobem dojít, čímž toto oznámení včasné nemůže být.¹²⁷ Slovo „včasné“ má zde velký význam.

Další problém může vyvstat při hodnocení podmínky dokonání trestného činu „nezávisle na dřívějším přispění k činu“ pachatele, který dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího ke spáchání trestného činu. Nezávislost na dřívějším přispění k činu totiž znamená, že k zániku trestní odpovědnosti nepostačí pouhé dobrovolné zdržení se dalšího jednání, ale je třeba, aby odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákoníkem z již podniknutého pokusu. Stejně je to i u přípravy, kde např. pachatel zničí nebo odejme prostředky/náčiní/zbraně, tedy odstraní nebezpečí, které vzniklo z jím podniknuté přípravy.¹²⁸ V takovém případě nebude trestně pachatel trestně odpovědný, jelikož splnil podmínky zániku trestní odpovědnosti.

Zajímavým případem z hlediska zániku trestní odpovědnosti je při přípravě zvláště závažného zločinu organizátorství, návod či psychická pomoc, stejně jako při spolupachatelství ve stádiu pokusu pomoc intelektuální. Pachatel má v takovýchto případech velice nesnadný úkol odstranit vyvolané nebezpečí, chce-li splnit podmínky pro zánik trestní odpovědnosti. V případě, že on sám dobrovolně upustí od dalšího

---

¹²⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 232 a 248.

¹²⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 248.

¹²⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 232 a 248.

jednání, jeho předchozí činy budou stále na ostatní působit. Jeho jediná možnost je přesvědčit ostatní k upuštění od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu či zvláště závažného zločinu a nevyužití tak jeho dřívějšího jednání.¹²⁹ V tomto případě by bylo lepším řešením učiněné oznámení v době, kdy ještě lze hrozícímu nebezpečí zabránit.

Existují ovšem i situace, kdy veškerá jednání pachatele ve snaze splnit zákonné podmínky zániku trestní odpovědnosti, budou bezvýsledná. V takovém případě, pokud dojde i tak k dokonání trestného činu, lze užít ustanovení § 33 trestního zákoníku o účinné lítosti.¹³⁰

4.6) Kvalifikovaný pokus, kvalifikovaná příprava

Podle Kratochvíla jde o zdánlivý jednočinný souběh pokusu trestného činu určité společenské škodlivosti a dokonání trestného činu nižší společenské škodlivosti. Dochází tedy ke konzumaci trestného činu „nižší společenské škodlivosti“ závažnějším pokusným jednáním a zvláště se nepřičítá. V praxi však v případě, že pachatel splní podmínky zániku trestní odpovědnosti ve smyslu ustanovení § 21 odst. 3 trestního zákoníku, zanikne trestnost spáchaného pokusu o již zmíněný závažnější trestný čin, a zůstane „pouze“ trestní odpovědnost za již dokonáný trestný čin „menší společenské škodlivosti“. Kvalifikovaná příprava se liší pouze tím, že je přijatelná pouze u zvláště závažného zločinu.¹³¹

Zákonný základ této problematiky je veden ustanoveními § 20 odst. 5 a § 21 odst. 5 trestního zákoníku, a to „Ustanovením odstavců 3 a 4 není dotčena trestní odpovědnost pachatele za jiný dokonáný trestný čin, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.“ Tímto není vyloučena trestnost jednání již skutečně vykonaného, které naplňuje skutkovou podstatu některého dokonání trestného činu. Pachatel je proto pak trestně odpovědný za dokonáný čin, který již spáchal.¹³²

¹²⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 232 a 248.

¹³⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 249.

¹³¹ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, s. 288-289.

¹³² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část: zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010, s. 283.

Takovým jednáním je v případě pokusu vraždy např. podání protijedu, které sice bylo včasné, avšak působením jedu byla způsobena těžká újma na zdraví poškozené osoby. Došlo tedy k zániku trestní odpovědnosti za pokus trestného činu vraždy, nicméně pachatel je trestně odpovědný za trestný čin ublížení na zdraví.

V případě přípravy zvláště závažného zločinu lze hovořit např. o nelegálním obstarání střelné zbraně k vraždě, jejíž použití si ale dotyčný později rozmyslel. Opět zde zanikne trestní odpovědnost přípravy vraždy, avšak trestní odpovědnost za trestný čin nedovoleného ozbrojování zůstane.

Tímto institutem kvalifikovaného pokusu znemožňuje úplnou beztrestnost pachatele.

Nejde však o kvalifikovaný pokus, pokud onen pokus nezakládá v jednočinném souběhu jiný dokonáný trestný čin.

5) PŘÍPRAVA A POKUS TRESTNÉHO ČINU V ANGLII A WALESU

5.1) Obecná úprava přípravy a pokusu trestného činu

Anglický systém trestního práva je charakteristický tím, že stojí na precedencích (soudních rozhodnutích). Jedná se v tomto případě o takzvaný systém soudcovského práva. Je to systém, ve kterém soudce právo pouze nenalézá, ale také jej tvoří. Soudcovské právo však není jediným pramenem práva, systém psaného práva existuje i zde a jeho význam se stále zvětšuje, avšak není takový u nás či v jiných státech Evropy.

Anglické trestní právo nerozděluje vývojová stadia trestného činu tak, jako je rozdělováno naší právní úpravou. Rozděluje trestné činy na dokonané (completed offences/crimes) a nedokonané (inchoate offences), přičemž nedokonané trestné činy zahrnují určité jednání označované jako podněcování (incitement), spolčení (conspiracy), a pokus (attempt).

Jedná se o úmyslné trestné činy předběžné (preliminary crimes) nezpůsobující přímou újmu oběti. Je to jednání stojící zejména na plánování, podporování, na snaze spáchat trestný čin sám či s dalšími zúčastněnými osobami. V tomto případě trestné činy, ke kterým jednání směřuje, nejsou dokonány, tudíž nenastane újma „zájmu chráněnému zákonem“. Pachatel však bude trestně odpovědný za tento nedokonáný trestný čin jako v případě trestného činu dokonání. Tedy stejně jako u nás je účelem trestní odpovědnosti zabránit spáchání trestného činu.

Je důležité říci, že ne ve všech případech je pachatel sám trestně odpovědný. Pro podněcování je třeba dalšího účastníka, který bude přesvědčován ke spáchání trestného činu. A u spolčení je pro trestnost zapotřebí dalšího účastníka, s kým bude tento jeho plán/návrh odsouhlasen (agreement).¹³³

Pro spáchání trestného činu je v anglickém právu vyžadováno splnění dvou podmínek, jsou jimi „actus reus“ a „mens rea“. Actus reus spočívá v určitém jednání

---

¹³³ HERRING, Jonathan. *Criminal law: text, cases, and materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. lxi.

pachatele, které je podřízeno určitému trestnému činu, kdežto mens rea spočívá v jeho zločinném úmyslu spáchat trestný čin. Tedy souhra vědomí s jednáním. Nelze tedy stejně jako v naší právní úpravě, trestat někoho za „pouhou“ myšlenku spáchat trestný čin, trestnost nastane totiž až projevem navenek.

5.2) Jednotlivé formy přípravy a pokusu trestného činu

5.2.1) Incitement (podněcování):

Podněcování je v anglickém právu charakterizováno snahou přesvědčit jinou osobu ke spáchání trestného činu, přičemž způsob přesvědčování může být různý. Lze hovořit např. o výhrůžce, navedení, nátlaku, povzbuzení atp., nepostačí zde pouhé informování o možnosti trestný čin spáchat, je nutné určitým způsobem druhého aktivním jednáním ovlivňovat.

Za podněcování je zpravidla trestán ten, který přesvědčuje ostatní ke spáchání trestného činu, nikoliv osoba přesvědčovaná či přesvědčená. Není důležité, zda se osoba přesvědčit nechala ke spáchání trestného činu nebo nabídku odmítla. A to z toho důvodu, že je zde trestána hlavně ona nebezpečná osoba, která je schopna ostatními manipulovat a přesvědčovat je k páchaní trestných činů.¹³⁴ Důležitý je v tomto případě právě ten akt přemlouvání či přesvědčování. Trestný bude i takový akt, který se k určité osobě nedostane, např. dopis napsaný konkrétní osobě, ale ten jí nedojde. Nebude se zde ale jednat o podněcování, nýbrž o jeho pokus.

Pachatelovo jednání však může být považováno i za nezpůsobilé k trestnému činu podněcování. Je to v případě, kdy jedná v omylu a pokládá činnost, ke které navádí, za trestnou, ale není tomu tak. Co se nezpůsobilosti předmětu útoku týče, pro zhodnocení je důležitý stav v době uskutečnění podněcování. Stejně jako u nás jsou i zde případy absolutní nezpůsobilosti, např. podněcování k vraždě mrtvolky, a stejným

---

¹³⁴ HERRING, Jonathan. *Criminal law: text, cases, and materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. lxi.

způsobem takovéto jednání není trestné. Ovšem o nezpůsobilost nepůjde, pokud ještě v momentě podněcování obět' žila.¹³⁵

5.2.2) Conspiracy (spolčení):

Spolčení je dohoda (agreement) dvou a více osob směřující ke spáchání trestného činu. Toto jednání se již blíží pokusu trestného činu více než „pouhé“ podněcování. Jednání je nebezpečné tím, že dvě a více osob už společně ke spáchání trestného činu přímo uzavřeli dohodu.¹³⁶ Takovéto jednání je trestné z hlediska anglického práva od doby uzavření oné dohody, a to bez ohledu na to, že se někdo z nich později rozhodne od dohody odstoupit. Jak jsem již uvedl výše v části 5.1), kdyby se takovéhoto jednání účastnil sám, nebude trestně odpovědný, protože je třeba dalších osob.

Spolčení je úmyslné jednání, úmysl se musí vztahovat na všechny skutečnosti naplňující trestný čin, stejně jako se musí jednat o společný úmysl všech osob. Není však nutné, aby se osoba spolčení účastnila na následujícího páchaní trestného činu.

Jak jsem již uvedl výše, je třeba minimálně dvou osob ke spolčení, anglické právo také obsahuje výjimky osob, které se spolčení nemohou dopustit, jsou jimi např.:

- a) manžel a manželka (pouze oni dva),
- b) spolčení dvou osob, přičemž jedna je pod věkovou hranicí trestní odpovědnosti,
- c) pachatel a obět' trestného činu.

Ohledně nezpůsobilosti předmětu útoku je třeba zde říci, že pachatelé trestného činu spolčení nejsou trestně odpovědní podle skutečného stavu, ale podle toho, čemu sami věří. Např. se Martin a Jana dohodnou, že zabijí Honzu, ale Honza je již mrtev. Pokud věří, že jejich plán je proveditelný (věří, že žije a mohou/chtějí ho zabít), jsou odpovědní za trestný čin spolčení k vraždě, i když je provedení jejich plánu nemožné.

---

¹³⁵ HERRING, Jonathan. *Criminal law: text, cases, and materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. lxi.

¹³⁶ ASHWORTH, Andrew. *Principles of criminal law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. s. 472.

Jde o to, že by jejich jednání nevyhnutelně vyústilo ke spáchání činu, ke kterému se spolčili.¹³⁷

Je třeba poznamenat, že v anglickém právu je se spolčení rozděluje na více kategorií:

- 1) jakékoliv trestné činy souzené jako „statutory offence“ – každé spolčující jednání směřující k trestnému činu,
- 2) určitá jednání, která sama osobě nelegální nejsou, ale jsou trestná podle „common law“,
  - a) defraud – spolčení za účelem získání cizího majetku – jednání zahrnující v sobě určitou nečestnost a nepoctivost při spolčení dvou a více osob za účelem připravení jiného o jeho majetek či za účelem jiného zásahu do jeho vlastnických práv,
  - b) jednání za účelem pohoršování veřejné morálky – dohoda dvou a více osob k jednání, které je urážející pro širokou veřejnost.

5.2.3) Attempt of a crime (pokus trestného činu):

Trestní odpovědnost za pokus trestného činu je stanovena v Criminal Attempts Act, který říká, že:

- pokud osoba překračující přípravu učiní jednání s úmyslem spáchat trestný čin, je k takovému trestnému činu vinna jeho pokusem,
- pachatel může být uznán vinným pokusem trestného činu i přesto, že určité okolnosti způsobili spáchání trestného činu nemožným,
- pokus může být trestný ve vztahu k jakémukoliv trestnému činu, který je žalovatelný a soudně přezkoumatelný z hlediska trestního práva v Anglii a Walesu jako trestný čin,
- pokus je trestný jako trestný čin dokonáný, ke kterému směřoval (až na některé výjimky), a to z důvodu závažnosti takového jednání,
- trestný není pokus ke spolčení, ani se nelze pokusit o pomoc, radu, návod či obstarání trestného činu

---

¹³⁷ CARD, Richard. *Card, Cross & Jones Criminal law*. 18th ed. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 575.

Pro rozlišení přípravného jednání od pokusu je nejdůležitější okamžik překročení plánování a přiblížení se fázi spáchání trestného činu.

U pokusu trestného činu je úmysl jej spáchat jasnou podmínkou. Pachatel tedy musí chtít způsobit určitou újmu (úmysl) a být si vědom všech skutečností souvisejících s tímto trestným činem, který chce spáchat. Hraje zde také roli bezohlednost (recklessness) či lehkomyšlnost vzhledem k určitým okolnostem trestného činu. Zavinění se totiž projevuje kombinací úmyslu (k způsobení následku) a lhostejnosti či bezohlednosti vzhledem k okolnostem.¹³⁸ Spory se vedou v anglickém právu ohledně trestnosti pokusu omisivních deliktů, např. rodič vidí, že se topí jeho dítě, ale neudělá nic. V poslední chvíli ale někdo zasáhne, dítě zachrání a to přežije. Zatím není jasné, bude-li takové jednání rodiče považováno za pokus trestného činu nebo ne.¹³⁹

V anglickém právu se rozlišují pokus dokončený a nedokončený. Dokončený pokus je takový, kde pachatel již učinil vše, co považoval za nezbytné k dokonání trestného činu, ale v důsledku náhody či jiných událostí nezávislých na vůli pachatele k dokonání nedošlo. V případě nedokončeného pokusu ještě pachatel neučinil vše, co pokládal za nezbytné, a tedy i zde existuje určitá možnost, že si čin rozmyslí. Pokud ale pachatel při svém jednání prokáže úmysl čin dokonat, nebude již o jeho jasném úmyslu, nebezpečnosti a trestnosti pochyb. Někdy je toto ovšem trestáno mírněji než u pokusu dokončeného.¹⁴⁰

Nezpůsobilost pokusu je určována dvěma názory, prvním je fault-centred approach (trestné dle toho, v co pachatel věří), a druhým je act-centred approach (poukazuje na faktickou absenci nebezpečí).

Ashworth uvádí případ, kdy pachatel chce zabít druhého nasypáním jedu do pití, ale nasype tam pouze cukr. Zastánci fault-centred approach nevidí rozdíl mezi trestuhodností tohoto jednání s omylem a trestuhodností jednání, kdy je použit skutečný

---

¹³⁸ ASHWORTH, Andrew. *Principles of criminal law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. s. 463-468.

¹³⁹ HERRING, Jonathan. *Criminal law: text, cases, and materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. lxi.

¹⁴⁰ ASHWORTH, Andrew. *Principles of criminal law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 461-463.

jed. Na druhou stranu příznivci act-centred approach tvrdí, že nedochází k žádné újmě, nedojde k zamýšlenému následku, tudíž není důvod k trestnímu stíhání. Podle toho by tedy nebyl trestán ten, kdo by nasypal do pití jiné osoby místo kyanidu neškodný prášek v důsledku omylu s úmyslem jej usmrtit. V konečném případě zůstal určitým limitovaným způsobem onen fault-centred approach, podle kterého se nezpůsobilost pokusu posuzuje. Pokud se pachatel domnívá, že jeho jednání je trestné, a přitom není (např. cizoložství), nebude za pokus trestného činu odpovědný. Nelze totiž spáchat pokus domnělého trestného činu.¹⁴¹ V případě nezpůsobilých prostředků však trestnost pokusu nelze předem vyloučit.

---

¹⁴¹ ASHWORTH, Andrew. *Principles of criminal law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 469-471.

6) ZÁVĚR A ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Současná úprava přípravy a pokusu trestného činu podle nového trestního zákoníku účinného od ledna 2010 je upravena dostatečně určitě pro zhodnocení jednotlivých případů a dostatečně široce, aby bylo možné podřadit větší množství různých společensky škodlivých jednání. Tato nová kodifikace dostatečně slouží k naplňování účelu trestního práva hmotného a k ochraně nejdůležitějších zájmů a hodnot společnosti, fyzických i právnických osob. Již upustila od „starého“ termínu společenské nebezpečnosti a nahradila jej společenskou škodlivostí. Též zavedla zásadu subsidiarity trestní represe a z ní vycházející princip ultima ratio, dle kterých je stanoveno použití trestního zákoníku až v posledním případě, kdy nepostačují použití ustanovení zákona jiného.

Příprava trestného činu je prvním trestněprávně relevantním vývojovým stádiem, z hlediska škodlivosti je považováno za „nejméně společensky škodlivé“. Škodlivějším jednáním je pokus trestného činu, který již směřuje bezprostředně k dokonání onoho trestného činu, jeho škodlivost je zvýšena „blízkostí“ jednání k dokonání trestného činu. Hlavní rozdíl mezi přípravou a pokusem je dán tím, že stádium přípravy je trestné pouze pro zvlášť závažné zločiny.

Příprava i pokus jsou trestné dle sazby stanovené za trestný čin dokonáný, ke kterému směřovaly. Je zde však zohledněna výše zmíněná zásada subsidiarity trestní represe, institut upuštění od potrestání a mimořádné snížení trestu odnětí svobody dle okolností významných pro každý jednotlivý případ, čímž se zabraňuje nepřiměřeně přísnému trestání méně rozvinutých forem trestné činnosti.

Mám však výhradu v případech předčasně dokonáných trestných činů. Zde je přípravné (i pokusné) jednání povýšeno na úroveň činu dokonáného, a tím pachatel nemá možnost užít výhod institutů zániku trestnosti a účinné lítosti, které jsou jinak v případě přípravy i pokusu běžné. Bylo by podle mého názoru vhodné umožnit použití těchto institutů v případech, ve kterých má pachatel skutečně vůli od dalšího jednání v trestné činnosti upustit.

Větší problém nastává v případě trestnosti nezpůsobilé přípravy a nezpůsobilého pokusu, která je uvedena pouze v důvodové zprávě, kde je řečeno, že zůstává

zachována. Podle mého názoru by bylo dobré tuto problematiku upravit v zákoníku, neboť jsou na ní rozdílné názory, a to zejména ohledně nezpůsobilého subjektu.

Samotný zánik trestnosti přípravy a pokusu byl novou kodifikací zpřísněn, avšak upraven k lepšímu. Současná právní úprava totiž požaduje dobrovolné upuštění od dalšího jednání, přičemž je třeba, aby pachatel současně s tím buď odstranil nebezpečí, nebo učinil oznámení v době, kdy bylo možné ještě nebezpečí odstranit. Avšak dle úpravy předchozí docházelo k situacím, kdy byl trestně odpovědný pachatel, který dobrovolně upustil od dalšího jednání, ale nepodařilo se mu odstranit nebezpečí, a nebyl trestně odpovědný ten pachatel, který pouze učinil oznámení. Což znamenalo, že pachatel mohl v trestné činnosti i přesto pokračovat. Nicméně musím poznamenat, že ohledně zániku trestnosti souhlasím s Kučerovým názorem, dle kterého je učinění oznámení (odst. 3 písm. b) v podstatě aktivní jednání pachatele, kterým se odstraňuje nebezpečí (odst. 3 písm. a).

Změna proběhla též v oblasti zániku trestnosti příprav a pokusu trestného činu případě účasti více osob. V dřívější úpravě bylo nutné odstranit účinky svého jednání podílení se na přípravě či pokusu trestného činu a také zabránit jeho dokonání, dle současné právní úpravy již postačí odstranění efektu svého předchozího jednání účasti na přípravě či pokusu trestného činu a alespoň dobrovolná a opravdová snaha dokonání zabránit.

Obsáhlá a kvalitní literatura spolu s judikaturou má problematiku přípravy a pokusu trestného činu velmi dobře zpracovanou. Současná právní úprava poskytuje kvalitní základ pro spravedlivé a účinné trestání vývojových stádií, kterými se zabývá má diplomová práce. Velký význam má ale také praxe soudů, která vykládá jednotlivá ustanovení v zájmu spravedlnosti.

7) SUMMARY

My diploma thesis deals with stages of development of a crime, my work is focused on preparation and attempt of a crime.

I started with definition of an offence because of new concept of a crime stated in new penal code, which became effective on the 1st January 2010, I explained role of principle of subsidiarity and its relation to the new concept.

I focused on comprehensive study of inchoate offences, where I split it to preparation and attempt. I defined each category and explained differences between acts of preparation and acts of an attempt.

After comparing those two categories I aimed my work to issue of criminal liability of an offence and options of punishment. I also paid attention to impossible forms of preparation and attempt.

Next I headed with my thesis to analyze abandonment of criminal liability of preparation and attempt and how it works. At last I decided to compare Czech criminal law system with system of England and Wales.

Seznam použité literatury:

Knižní zdroje:

České:

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. xxxvii, 797 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Brno: PF MU v Brně, 2002. 571 s. Učebnice PrF MU; č.307. ISBN 80-210-2985-4.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. 904 s. Student. ISBN 978-80-87212-49-3.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif: podle stavu k 1.1.2010*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I: komentář: § 1-139*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. xvi, 1287 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II: komentář: § 140-421*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. xiv, 1289-3285 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9.

EYSELT, Eduard. *Pokus o trestný čin*. Vyd. 1. V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1947. 228 s. Sběrka právních pojednání; sv. 80.

EYSELT, Eduard, HLADIL, Vladimír a TOCHÁČEK, Antonín. *Československé trestní právo*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1972. 88 s. Zprávy pro soudce z lidu; 1.

NEZKUSIL, Jiří a kol. *Československé trestní právo: učebnice pro vysoké školy. Svazek 1, Obecná část*. 3., dopl. a částečně přeprac. vyd. Praha: Orbis, 1976. 326 s. Právnická edice Učebnice.

NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 3 sv. ISBN 978-80-7357-509-0.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 393 s. ISBN 978-80-7380-291-2.

NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1.4.2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.

VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 1367 s. ISBN 978-80-7263-677-8.

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: Linde, 2009. 292 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-785-0.

PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník s judikaturou*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. xviii, 1248 s. Beckova edice zákonů s judikaturou. ISBN 978-80-7400-187-1.

Zahraniční:

FLETCHER, George P. *Basic concepts of criminal law*. Oxford: Oxford University Press, 1998. 223 s. ISBN 0-19-512171-6.

ASHWORTH, Andrew. *Principles of criminal law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1999. 534 s. ISBN 0-19-876557-6.

CARD, Richard. *Card, Cross & Jones Criminal law*. 18th ed. Oxford: Oxford University Press, ©2008. 850 s. ISBN 978-0-19-923163-8.

HERRING, Jonathan. *Criminal law: text, cases, and materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, ©2008. lxi, 990 s. ISBN 978-0-19-923432-5.

Články:

KUČERA, Pavel. *Trestné činy, jež nemohou být spáchány ve formě pokusu*. Bulletin advokacie. 2008, č. 7-8, s. 45-52.

KUČERA, Pavel. *Nezpůsobilý pokus. Pokus nezpůsobilého subjektu*. Trestněprávní revue. 2008, č. 5, s. 144-149.

KUČERA, Pavel. *Pokus trestného činu: Nástin historického vývoje*. Trestní právo. 2008, č. 6, s. 32-42.

- KUČERA, Pavel. *Nový trestní zákon a pokus trestného činu*. Trestní právo. 2009, č. 11, s. 13-28.
- ŠÁMAL, Pavel. *K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku*. Trestněprávní revue. 2009, č. 5, s. 129-136.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 22-3xxxxx.
- ŠÁMAL, Pavel. *Subsidiarita trestní represe ve vztahu k jednotlivým skutkovým podstatám trestních činů v trestním zákoníku*. Trestněprávní revue. 2010, č. 5, s. 133-140.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (1. část)*. Bulletin advokacie. 2008, č. 5, s. 13-21.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (2. část)*. Bulletin advokacie. 2008, č. 6, s. 17-24.
- JELÍNEK, Jiří. *Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 36-42.
- NEZKUSIL, Jiří. *K otázce formálního pojetí trestného činu v chystané rekodifikaci*. Právník. 2008, č. 2, s. 160-177.
- NEZKUSIL, Jiří. *Diference podmínek trestní odpovědnosti a kritéria kriminalizace v návrhu rekodifikace*. Trestní právo. 2008, č. 6, s. 5-17.
- NEZKUSIL, Jiří. *Materiální protiprávnost v návrhu rektifikace*. Trestní právo. 2009, č. 1, s. 12-23.
- NEZKUSIL, Jiří. *K zásadě zákonnosti a subsidiarity trestního práva*. Trestní právo. 2010, č. 1, s. 3-16.
- PRÍBELSKÝ, Patrik. *Vybrané otázky trestnosti nespôsobilého pokusu*. Trestní právo. 2006, č. 8, s. 236-245.
- MICHAL, Říha. *Příprava trestného činu a účastenství*. Trestní právo. 2008, č. 12, s. 19-24.

Právní předpisy:

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky

Judikatura:

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 1950 sp. zn. To V 547/50 (R 5/1951)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 1955 sp. zn. 1 Tz 273/54 (R 57/1955)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ns čr 26.2.1958 sp. zn. 1 Tz 269/57 (R 43/1958)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 1958 sp. zn. 1 Tz 102/1958 (R 66/1958)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu v Bratislavě ze dne 21. 10. 1971 sp. zn. 2 Tz 104/71 (R 21/1972)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 1976 sp. zn. 4 To 13/76 (R 53/1976)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1978 sp. zn. 1 Tzf 4/78 (R 16/1979)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 1978 sp. zn. 7 Tz 33/1978 (R 10/1979)

Rozsudek Nejvyššího soudu v Bratislavě ze dne 22. 5. 1992 sp. zn. 7 Tz 23/92 (R 62/1992)

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 8. 1999 sp. zn. 4 To 57/99 (R 27/2000)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006 sp. zn. 3 Tdo 687/2006 (R 18/2007)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2003 sp.zn. 5 Tdo 6/2003

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998 sp.zn. IV ÚS 418/97 9.2.98

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 2005 sp.zn. II ÚS 491/04

Internetové zdroje:

Trestnizakonik.cz [online]. 2012 [cit. 2012-01-12]. Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku. Dostupné z WWW: <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

Legislation.gov.uk [online]. 2012 [cit. 2012-01-27]. Criminal Attempts Act 1981.

Dostupné z WWW:

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/47/pdfs/ukpga_19810047_en.pdf> .

<http://www.nsoud.cz/>

Počítačové zdroje:

Softwarový program Codexis Academia